

**Els sectors econòmics
emergents i la formació
professional a la
Regió Metropolitana
de Barcelona**

Sector Mèdia

OBSERVATORI FP

Els sectors econòmics emergents i la formació professional a la Regió Metropolitana de Barcelona:

Sector Mèdia

**Els sectors econòmics emergents
i la formació professional a la Regió
Metropolitana de Barcelona:
Sector Mèdia**

Direcció acadèmica: Òscar Valiente, investigador
del CERI, Centre per la Recerca i la Innovació
Educativa de l'OCDE.

Direcció tècnica: Teresa Lloret, directora de l'Observatori
FP, de la Fundació BCN Formació Professional.

Assessoria acadèmica: Carlos Obeso, Director
de l'Institut d'Estudis Laborals d'ESADE.

Ajudants d'investigació: Àngel Tarriño i Josefina
Capdevila, investigadors de l'Observatori FP
de la Fundació BCN Formació Professional.

GRUPS DE TREBALL

Anàlisi econòmica: Vittorio Galletto (Direcció), Marc
Fíguls, Albert Cònsola i Carles Donat, Institut d'Estudis
Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB).

Anàlisi educativa: Francesc Solà (Direcció), Cecília Peraza
i Francesc Quintana. TRANS, Consultoria de coneixement.

Fundació BCN Formació Professional
Llacuna, 162-164, 3a planta
08018 Barcelona

Dipòsit legal: B-13.721-2011

Disseny i maquetació: exlibris, sccl

Prefaci

Els sectors econòmics emergents a la regió metropolitana de Barcelona: logística, mèdia, medi ambient i biotecnologia és un estudi impulsat per l'Observatori de l'FP de la Fundació BCN Formació Professional amb el suport del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, la Cambra de Comerç de Barcelona i la Diputació de Barcelona. Donant continuïtat als treballs que tradicionalment havia portat a terme el Consell de la Formació Professional de Barcelona des de l'any 2002, l'estudi analitza l'encaix entre l'oferta de formació professional i la demanda de capital humà en els sectors econòmics de futur de la regió. L'estudi pretén proporcionar evidències empíriques rellevants per al disseny d'una oferta de formació professional sensible a les transformacions de les ocupacions i a la representativitat empresarial en el territori, així com contribuir al disseny de polítiques públiques que permetin impulsar la millora de la qualitat i l'excel·lència en el sistema de formació professional.

El model de desenvolupament català arrossega dèficits estructurals pel que fa al nivell instructiu de la seva població activa, especialment en les franges mitges de qualificació. Aquests dèficits llasten les possibilitats d'inserció en els mercats globals de les nostres empreses. La viabilitat econòmica del nostre teixit empresarial dependrà, en gran part, del valor afegit que pugui incorporar als processos productius, i això passa per incrementar i actualitzar les competències professionals dels treballadors i treballadores del nostre país.

Els dèficits instructius de la mà d'obra a Catalunya han estat provocats, en part, per un model de desenvolupament que generava elevades oportunitats d'ocupació sense qualificar. La professionalització del nostre mercat laboral requereix d'un sistema educatiu més compromès en conèixer i adaptar-se a les necessitats de les empreses, i d'unes empreses més conscients dels avantatges d'apostar per una major qualificació dels seus treballadors i llocs de treball.

Apropar els móns de l'empresa i l'educació ha de ser una prioritat en un país com el nostre. Les empreses i els seus representants sectorials han de ser capaços de preveure i formular les seves demandes de qualificació, tant als centres de formació professional, com a les administracions responsables de la planificació educativa. Així mateix,

els centres de formació necessiten obrir-se a les empreses, conèixer les innovacions tecnològiques que estan introduint, adaptar-se a les transformacions en els seus processos productius i, en la mesura del possible, col·laborar amb transferència de coneixement expert a aquest desenvolupament.

El present estudi, a més de proporcionar evidències per a l'anàlisi dels desencaixos i proporcionar eines a les administracions pertinents, contribueix a la proposta de recomanacions i línies d'actuació per afrontar el repte de la millora de la qualitat i la innovació en el sistema de formació professional.

L'element que centra l'atenció de l'estudi és com aconseguir formar tècnics qualificats preparats per treballar en qualsevol punt de la cadena de valor del sistema econòmic de la regió metropolitana i com aconseguir formar capital humà que contribueixi activament al desenvolupament econòmic d'aquests sectors. Si apostem per la formació i la innovació com a clau estratègica, sembla clar que la formació professional ha d'afrontar un doble desafiament: adaptar-se als canvis del teixit empresarial i adaptar el mateix teixit empresarial per tal de fer-lo més competitiu.

Esperem que els temes continguts en aquest estudi facilitin el coneixement de la situació actual i aportin elements que puguin servir en el debat entre empreses, administració i institucions per fomentar polítiques més dirigides a les expectatives de totes les parts.

Aquest document forma part d'una col·lecció de 4 publicacions, cada una dedicada a un sector econòmic concret (logística, medi ambient, mèdia o biotecnologia). Aquesta publicació correspon al sector Mèdia.

L'Observatori de l'FP de la Fundació BCN Formació Professional vol fer explícit el seu agraïment a totes les persones que han col·laborat en la publicació a través d'entrevistes, grups de discussió i debats, així com a totes les entitats que ens han facilitat dades i informació i ens han proporcionat orientacions. En primer lloc, volem expressar el nostre agraïment, particularment, al Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, en la persona de Montserrat Rubí, a la Diputació de Barcelona, en la persona de Jordi Plana, i a la Cambra de Comerç de Barcelona, en les persones de Maria Segarra i Virgínia Tenorio, per haver-nos donat suport al llarg d'aquest estudi. Donem les gràcies també molt especialment a Carlos Obeso, d'ESADE, per haver-nos orientat, sobretot als inicis de l'estudi, i per donar-nos suport durant el procés; a Òscar Valiente, per la direcció acadèmica de l'estudi i l'orientació de totes les parts; i a l'equip de treball de l'estudi: Vittorio Galletto, Marc Fíguls, Albert Cònsola, Carles Donat, Cecília Peraza, Francesc Quintana, Àngel Tarriño i Josefina Capdevila.

Així mateix, volem expressar la nostra gratitud per totes les persones de les administracions que ens han facilitat dades: Joan Oliart i Ferran Castrillo, del Departament

d'Educació, Carme Massa i Eloi Vidal, del Consorci d'Educació de Barcelona, Olga Campmany, Josep M. Díaz i Meritxell Garcés, del Consorci per la Formació Contínua de Catalunya, Francisco Ramos, Claudia Malca i Núria Tuset, del Servei d'Ocupació de Catalunya, Àngels Santigosa, de Barcelona Activa, Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Barcelona, Esperanza Fombella, de Barcelona Activa, i Lorenzo DiPietro, de Capital Humà, Porta 22. Fem un reconeixement especial a tots els interlocutors que hem entrevistat i tots els empresaris del sector que han participat en els grups de discussió, així com els docents, per haver-nos permès d'aprofundir amb ells en aspectes destacats de les necessitats del sistema econòmic i de formació professional i per haver-nos dedicat una valuosa part del seu temps.*

Teresa Lloret

Observatori de l'FP

Fundació BCN Formació Professional

* Tots consten a l'annex d'aquest document.

Índex

Prefaci	3
Índex	7
1. Introducció: l'encaix entre l'oferta i la demanda de competències professionals	9
1.1 La relació entre la formació i l'ocupació	9
1.2 Objectius de l'estudi	11
1.3 Àmbit territorial	12
1.4 Metodologia	13
2. El sistema de formació professional a la RMB	15
2.1 Formació professional inicial	16
2.2 Formació per l'ocupació	18
2.3 Altres actors	24
2.4 La capacitat de resposta de la formació als sectors productius	25
2.5 Oportunitats i limitacions en l'encaix	26
3. La demanda de graduats en formació professional al sector dels mitjans	31
3.1 Definició	31
3.2 Magnituds i característiques del sector	33
3.3 Tendències del sector presents i futures	34
3.4 Ocupacions actuals i de futur	35
4. Formació i ocupació al sector dels mitjans	37
4.1 Evolució de l'ocupació i del nombre d'empreses	39
4.2 Nivell d'estudis: el pes de la formació professional	43
5. Els mitjans a la RMB: tendències de futur	49
5.1 Dificultats i potencialitats del sector dels mitjans a la RMB	49
5.2 Prospectiva de la demanda de titulats en formació professional	51
6. L'encaix entre l'oferta i la demanda de competències en el sector dels mitjans a la RMB	57
6.1 La demanda de competències professionals	57

6.2 Anàlisi de l'oferta d'FP pel sector	58
6.3 Anàlisi de l'encaix entre l'oferta i la demanda de competències professionals	61
7. Recomanacions polítiques per millorar l'encaix entre l'oferta d'FP i les necessitats del sector dels mèdia a la RMB	65
8. Implicacions polítiques generals pel sistema de formació professional	67
9. Annexos	75

1 Introducció: l'encaix entre l'oferta i la demanda de competències professionals

1.1. La relació entre la formació i l'ocupació

La relació entre la formació professional i l'ocupació es pot examinar des de diverses perspectives. Des de la perspectiva dels decisors polítics, la pregunta clau és *com governar la relació entre l'oferta de competències i qualificacions formals existents a la formació professional amb la demanda existent i emergent dels actors econòmics*. Aquesta preocupació per la relació entre la formació professional i l'ocupació prové del convenciment que determinades innovacions polítiques poden millorar la contribució del sistema educatiu al desenvolupament econòmic i social de la regió. Les autoritats educatives no poden defugir el fet que una part de l'atur, de la manca de productivitat i de les dificultats de creixement de la nostra economia són degudes a una mala governança de la relació entre el sistema educatiu i el productiu.

Quan es parla de governar la relació entre la formació i l'ocupació ràpidament ve al cap la tant utilitzada metàfora de "l'encaix". De fet, la gran majoria d'investigacions sobre formació i ocupació han analitzat fins a quin punt ambdós subsistemes "encaixaven" millor o pitjor en una societat determinada. I la gran majoria d'aquestes el que han fet és analitzar el nivell d'encaix entre les qualificacions de les persones treballadores i dels llocs de treball que ocupen. Aquest enfocament, conegut com "adequacionista", es fonamenta en una premissa: que es poden identificar combinacions entre nivells i especialitats de formació i nivells i especialitats d'ocupació que són "adequades" i d'altres que són "inadequades". L'enfocament adequacionista considera que el sistema educatiu és dependent del sistema productiu i que la formació es defineix a partir dels requeriments de qualificació del lloc de treball. Es tracta, doncs, d'un enfocament que entén la relació entre formació i ocupació com una relació unidireccional entre un proveïdor (el sistema educatiu) i un client (el sistema econòmic).

Malgrat les importants contribucions empíriques i analítiques de l'enfocament adequacionista, aquest és molt limitat per entendre com es dona la relació entre formació i ocupació en les economies postindustrials. Quan hom ha intentat analitzar fins a quin punt una estructura ocupacional reproduïx un model més o menys rígid de combinacions adequades, el resultat final és que gran part de les posicions ocupades pels

treballadors no s'expliquen per la possessió d'una determinada qualificació formal directament vinculada al seu lloc de treball. En estudis d'aquest tipus, l'OCDE ha estimat que l'any 2005, pel conjunt de les seves economies, una de cada quatre persones treballadores estava infra-qualificada i una de cada cinc estava sobre-qualificada. Pel cas espanyol, l'estimació va ser que una de cada tres persones treballadores estava infra-qualificada i que una de cada quatre estava sobre-qualificada.¹ Si s'haguessin de prendre aquests estudis al peu de la lletra, diríem que el 50 % de la població ocupada a Espanya estaria treballant en una categoria que no li correspon. El problema d'aquest tipus d'estimacions és que diuen ben poc sobre fins a quin punt aquests desencaixos són reals, com es produeixen, quines conseqüències tenen i com governar-los. Cal una mètrica més fina que permeti entendre per què uns graduats són més ocupables en uns sectors econòmics o en uns altres. Cal, en definitiva, una mesura que vagi més enllà de les qualificacions per arribar a les competències laborals. El problema és que la majoria d'estadístiques laborals únicament proporcionen informació sobre la "qualificació" de les persones treballadores, i no sobre les seves "competències". És per aquesta raó que una gran part dels estudis quantitatius, especialment els de naturalesa comparada, utilitzen les "qualificacions" dels treballadors com una mesura aproximada de les seves "competències professionals".²

Aquest estudi defuig de l'enfocament adequacionista, tal i com ha estat presentat fins ara, i adopta una perspectiva basada en les competències professionals. Aquesta decisió té una sèrie d'implícacions. En primer lloc, la perspectiva de les competències professionals, en contraposició a l'adequacionista, sosté una concepció relacional de la qualificació professional, que considera tant les operacions tècniques associades al lloc de treball com les competències requerides per al seu desenvolupament. Un dels aspectes fonamentals de la noció de competència és el seu caràcter vectorial, ja que cada individu posseeix una combinació particular de competències (coneixements, saber fer, saber estar). Per tant, els individus, tot i tenir trajectòries de vida personal, acadèmica i professional diferents, poden assolir, per múltiples vies, nivells similars de competència laboral. Les diferències en les trajectòries es remeten al moment en què s'obtenen els diferents elements de competència (abans o al llarg de la vida professional), a la manera en què s'obtenen (formació explícita, inicial o contínua, o implícita), al temps necessari per a la seva adquisició i a la conjuntura en què es desenvolupa el procés.³ No té sentit, per tant, identificar si les credencials capaciten a un treballador per ocupar una posició concreta, sinó identificar quines competències han de ser adquirides en la formació inicial, quines en el lloc de treball i quines al llarg de la carrera professional per adaptar-se als nous requeriments competencials del seu lloc de treball. Aquest estudi analitza l'estadística laboral per identificar la presència relativa de per-

1. OECD (2010): "New Skills for New Jobs: Progress Report". DELSA/ELSA(2010)8, mimeo.

2. CEDEFOP (2010): *Skill supply and demand in Europe: Medium-term forecast up to 2020*, Luxembourg: Office for official publications of the European Communities.

3. SALA, G. I PLANAS, J. (2009): "Retos teóricos e implicaciones metodológicas del enfoque de competencia laboral", *Sociología del Trabajo: Revista Cuatrimestral de Empleo, Trabajo y Sociedad*, 66, pp. 31-45.

sones graduades en formació professional en els diferents sectors econòmics, però no intenta identificar desencaixos a partir dels llocs de treball que ocupen. El que aquest estudi fa és preguntar directament als empresaris i els responsables de RRHH quines són les competències que estan demandant en els graduats en formació professional, quines són les competències més difícils de trobar i quines competències seran clau per garantir la competitivitat d'aquell sector econòmic.

En segon lloc, l'enfocament basat en les competències, en contraposició al adequacionista, supera la lògica client-proveïdor entre sistema educatiu i sistema econòmic. El somni del decisor polític de planificar una oferta formativa adequada al mercat topa amb una demanda de treballadors i de competències professionals que evoluciona contínuament. Des d'aquesta lògica de client-proveïdor, un objectiu factible d'assolir seria un sistema de formació sensible als continus canvis en el mercat. En aquest disseny institucional, lògicament, el sistema educatiu ja no tindria un paper merament reactiu sinó que hauria de tenir certa capacitat de prospectiva i anticipació. Tot i així, aquesta perspectiva encara és insuficient per entendre la relació entre sistema formatiu i econòmic. En l'economia del coneixement, el sistema de formació no es pot conformar amb intentar donar resposta a les necessitats de les empreses, sinó que ha d'esdevenir motor de canvi i transformació de l'estructura productiva per tal de fer-la més competitiva. Pensar en clau de competències permet identificar quines són aquelles competències necessàries pel canvi i la innovació dins d'un mateix perfil professional.⁴ En aquest sentit, cal analitzar aquesta relació des de la premissa que el sistema educatiu té una certa autonomia respecte del sistema productiu i, per tant, una responsabilitat alhora de dinamitzar-lo i contribuir al seu desenvolupament. Per tal d'analitzar la capacitat de l'actual sistema de formació professional de donar resposta a les necessitats dels sectors econòmics emergents de la regió, aquest estudi analitza les estructures i els actors responsables de la planificació i la provisió de la formació professional (inicial, continuada i per l'ocupació). L'anàlisi dels mecanismes de governança en el sistema de formació és el que permetrà elaborar propostes polítiques per solucionar els desencaixos competencials observats en l'estudi.

1.2. Objectius de l'estudi

La finalitat d'aquest estudi és contribuir al disseny de polítiques públiques que permetin racionalitzar la planificació de l'oferta formativa a Barcelona i la seva regió metropolitana, a partir de la representació i la singularitat empresarial del territori i la seva vinculació amb el desenvolupament de qualificacions professionals.

4. TONER, P. (2011): 'Workforce Skills and Innovation: An Overview of Major Themes in the Literature', OECD Science, Technology and Industry Working Papers, No. 2011/01.

Els objectius específics de l'estudi són:

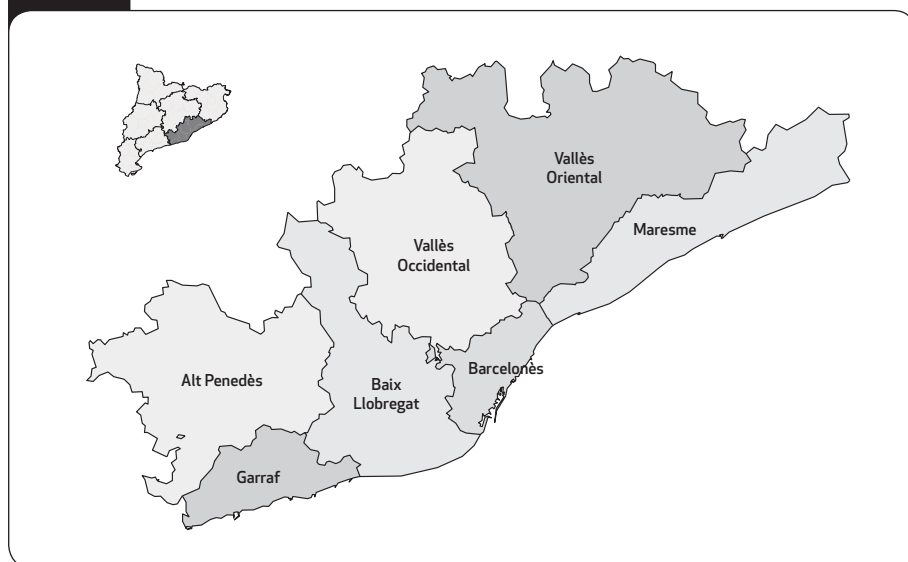
- Analitzar l'encaix entre la demanda dels sectors econòmics emergents i l'oferta formativa professional a la RMB.
- Situar les principals problemàtiques que dificulten una planificació de l'oferta de formació professional més adequada a les necessitats de l'empresa.
- Proposar unes línies d'actuació en matèria de polítiques públiques que contribueixin a resoldre aquestes problemàtiques i a assentar les bases per a la creació de mecanismes efectius de detecció de necessitats de qualificació del capital humà en els sectors econòmics de la RMB.

1.3. Àmbit territorial

L'àmbit d'estudi en aquest treball correspon a la regió metropolitana de Barcelona, entesa com l'agregació dels municipis situats al Barcelonès, el Maresme, el Vallès Oriental, el Vallès Occidental, el Baix Llobregat, l'Alt Penedès i el Garraf. Aquesta àrea abasta 4.992.193 habitants i 2.088.713 treballadors, que representen el 67% i el 70% del total de Catalunya, respectivament.

FIGURA 1

Mapa de la Regió Metropolitana de Barcelona

1.4. Metodologia

Per tal de donar resposta als objectius de l'estudi, el disseny de la investigació ha utilitzat tècniques quantitatives i qualitatives de recerca.⁵ Sintèticament, les tècniques utilitzades i els objectius específics per als quals van ser dissenyades són:

- Radiografia de l'oferta de formació professional i la demanda d'ocupació present i futura en els sectors econòmics emergents de la regió metropolitana de Barcelona.
 - Evolució de l'activitat econòmica dels 4 sectors.
 - Evolució de l'ocupació en els 4 sectors pel que fa a les franges mitjanes de qualificació.
 - Prospectiva de l'evolució de l'ocupació en els 4 sectors a la regió metropolitana de Barcelona.
 - Anàlisi de l'encaix entre la producció actual de titulats i la prospectiva de l'evolució de l'ocupació en els 4 sectors a la regió metropolitana de Barcelona.
- Entrevistes informatives amb informants clau, experts i representants sectorials: definició dels límits i les tendències dels sectors i subsectors; i accés a les empreses més significatives del territori.
- Entrevistes en profunditat i grups focals amb empresaris i responsables de recursos humans: identificació de dèficits i dificultats en l'accés a una mà d'obra adequadament qualificada.
- Metodologia d'ajust de competències amb representants empresarials i educatius en les jornades sectorials: contrast dels desajustos entre l'oferta i la demanda de qualificacions.

El treball de camp qualitatiu ha incorporat un total de 91 participants i ha inclòs la realització de:

- Un total de 6 entrevistes⁶ en profunditat a **càrrecs de l'Administració Pública** responsables de la planificació de les polítiques públiques en matèria d'FP a la Regió Metropolitana de Barcelona.
- Un total de 10 entrevistes a **responsables de la direcció dels cinc diferents tipus de centres educatius** relacionats amb els quatre sectors emergents abordats.⁷
- Es van portar a terme **quatre grups focals de discussió de dues hores de durada amb professorat** especialitzat en els sectors de referència. En aquests grups hi van

⁵ L'explicació en profunditat de la metodologia es troba a l'Annex 2.

⁶ Subdirecció General de Planificació i Organització de la Formació Professional del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, Direcció de centres i àrea de recursos, gestió administrativa i FP del Consorci d'Educació de Barcelona, Secretaria del Consell de Formació Professional a Catalunya, Assessoria de la Direcció del Servei d'Ocupació de Catalunya, Àrea d'Avaluació i Justificació de Recursos del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya, Direcció tècnica del programa FP-CAT

⁷ Centre FP-CAT, centres públics d'FP, centres privats/concertats, centres de titularitat no municipal i centres d'innovació i formació ocupacional del SOC.

participar un total de 18 professors. L'objectiu era aprofundir en els ítems d'interès detectats a les entrevistes als directors i directores de centres.

- Es van portar a terme **quatre grups focals de discussió de dues hores de durada amb 30 representats d'empreses i altres institucions** de cada sector. L'objectiu era identificar les demandes o requeriments de perfils emergents i també identificar els perfils no coberts pel sistema de qualificacions actual.
- Es van realitzar un total de **25 entrevistes en profunditat** a alts càrrecs (gerents, caps d'àrea, directors generals) per al conjunt dels 4 sectors.

TAULA 1

Participació al treball qualitatiu

Tipus de treball	Col·lectiu abordat	Sector				Total participants
		LOGÍSTICA	M-A	MÈDIA	BIOTEC	
Entrevista	Càrrecs adm. pública	-	-	-	-	6
Entrevista	Directors	4	2	3	1	10
Grup focal	Professors	6	6	4	4	20
Grup focal	Empresaris	4	10	10	6	30
Entrevista	Empresaris	6	7	6	6	25
Total participants		20	25	23	17	91

Font: Elaboració pròpia.

2 El sistema de formació professional a la RMB

En consonància amb la política de la Unió Europea i amb l'esperit d'obtenir una població activa qualificada i apta per a la mobilitat, l'Administració General de l'Estat, a través de la Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i de la formació professional, preveu la necessària renovació de les institucions i del marc normatiu de la formació professional, de manera que es garanteixi en tot moment la desitjable correspondència entre les qualificacions professionals i les necessitats del mercat de treball.

En aquesta llei es defineixen les directrius bàsiques que han de conduir a un sistema integrat de les diferents ofertes de formació professional: reglada, ocupacional i contínua, amb la finalitat de crear un únic sistema nacional de qualificacions i formació professional.

A aquests efectes, la Llei configura un Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals (CNCP) com a eix vertebrador del sistema, la funció del qual es completa amb el procediment d'acreditació de les esmentades qualificacions. El punt de partida d'aquest catàleg és l'àmbit competencial de l'Administració General de l'Estat i de les comunitats autònomes (CCAA), així com l'espai que correspon a la representativitat i la participació dels agents socials. L'òrgan on s'executen aquestes responsabilitats compartides és el "Consejo General de Formación Profesional", al servei del qual s'instrumenta, com a òrgan tècnic, el "Instituto Nacional de las Cualificaciones" (INCUAL).

Les ofertes d'FP referides al CNCP, amb caràcter oficial i vàlidesa en tot el territori nacional, són els títols de formació professional i els certificats de professionalitat. Pel que fa a Catalunya, la redefinició de l'FP ha donat lloc al Sistema Integrat de les Qualificacions i la Formació Professional (SQCAT).

Aquest sistema té per objecte identificar les correspondències i convalidacions entre els tres subsistemes de l'FP i l'experiència laboral, la qual cosa comporta l'adaptació de les titulacions a les noves necessitats i demandes socials. D'aquesta manera, el SQCAT permet la integració i definició de les correspondències entre les ofertes d'FP (inicial, ocupacional i contínua) i l'experiència laboral.

L'òrgan tècnic que s'encarrega de definir i proposar les qualificacions professionals en l'àmbit de Catalunya és l'Institut Català de les Qualificacions Professionals (ICQP). D'una banda, la tasca de l'ICQP té una aplicabilitat individual, en l'àmbit de la definició d'itineraris formatius i carreres professionals; d'altra banda, té una utilitat social, que repercuteix en l'ajust i el consens del mercat de treball pel que fa a les competències professionals i, per tant, en la definició i l'actualització del Catàleg de Qualificacions Professionals.

Per tant, l'ICQP es responsabilitza del procés d'acreditació, que parteix de la base que les competències es poden adquirir mitjançant l'experiència laboral o la formació (reglada o no reglada). Aquestes competències es troben agrupades en el Catàleg de Qualificacions Professionals (CQP). D'altra banda, en aquest procés d'integració de la formació professional, per tal de vetllar per la coordinació de les polítiques del sistema de formació i qualificació professionals, el febrer del 2010 es crea la Comissió del Sistema de Formació i Qualificació Professionals, integrada pels màxims òrgans de la Conselleria de Treball, la Conselleria d'Educació, les 2 principals Patronals –PIMEC i Foment– i els dos Sindicats –UGT i CCOO.

Un altre dels òrgans del sistema d'FP és el Consell Català de la Formació Professional, que constitueix l'òrgan consultiu i d'assessorament del Govern de la Generalitat i en què hi participen els agents socials i les entitats públiques implicades en el desenvolupament de la formació professional. Aquest Consell elabora els plans generals de la formació professional.

Si bé els òrgans i actors exposats fins ara tenen caràcter supra- o paradedepartamental, els dos principals actors que operen en el sistema de formació professional són el Departament de Treball per la formació per l'ocupació i el Departament d'Educació per la formació professional inicial.

2.1. Formació professional inicial

El Departament d'Educació té competències per desenvolupar l'FP inicial. La formació professional inicial (FPI) comprèn un conjunt de cicles formatius amb organització modular, de durada variable i continguts teòricopràctics adequats a les diverses àrees professionals. Els cicles formatius són de grau mitjà i superior i estan referits al Catàleg de Qualificacions Professionals. El currículum d'aquests ensenyaments s'ajusta a les exigències derivades del Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional.

El currículum dels ensenyaments d'FP inclou una fase de formació pràctica en els centres de treball (FCT). El crèdit d'FCT és obligatori i avaluable, i es porta a terme en empreses o entitats mitjançant els convenis que el Departament d'Educació, juntament amb la Cambra de Comerç, hagi establert.

Pel que fa al **professorat** d'FP, la LOE (art. 95) exigeix els mateixos requisits de titulació i formació establerts per a l'educació secundària obligatòria (ESO) i el batxillerat. Excepcionalment, a determinats mòduls es pot incorporar, en tant que professors especialistes i atenent a la seva qualificació i a les necessitats del sistema educatiu, professionals no necessàriament titulats que desenvolupin la seva activitat en l'àmbit laboral.

El Departament d'Educació gestiona una **xarxa de centres** públics, privats i concertats la gestió dels quals, en el cas de Barcelona, és consorciada amb l'Ajuntament. En aquests centres **s'ofereix formació professional inicial**, però donat el procés d'integració i l'organització modular i en unitats competencials, a la formació també s'hi poden acollir persones a l'atur o que volen cursar part del currículum com a formació contínua. En els centres **també s'hi realitza el reconeixement i certificació de les competències** a través del programa Qualifica't.

En la línia del reconeixement de les competències obtingudes a través de l'experiència laboral i de la formació, el **programa Qualifica't**, és un programa experimental iniciat el 2009 per iniciativa del Departament d'Educació i que es prolongarà fins el 2012.

L'objectiu d'aquest programa és oferir a les persones i a les empreses itineraris qualificadors certificables, de caràcter flexible i modular, que permetin la capitalització de la formació assolida.

El març de 2009, el Govern de la Generalitat de Catalunya va acordar la posada en marxa del pla Qualifica't de formació professional, amb l'objectiu de millorar la qualificació de les persones, incrementar el nivell d'ocupació i afavorir la mobilitat professional. Es compon de tres accions consistents en l'oferta de formació a col·lectius singulars, la validació de la formació impartida per empreses o entitats, i la validació dels aprenentatges assolits mitjançant l'experiència laboral o en activitats socials.

La finalitat última d'aquest programa experimental és aconseguir dades relatives a l'execució d'accions d'impartició, de validació de l'FP i de la validació dels aprenentatges assolits mitjançant l'experiència laboral o en activitats socials, a fi d'obtenir els elements necessaris per a la futura regulació i per establir el marc de coordinació entre diversos operadors de la formació professional.

Atès que la participació en el programa Qualifica't és oberta a tots els centres docents sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments de formació professional, s'ha ordenat establir el programa en els ensenyaments d'FP durant els cursos acadèmics 2009-2010, 2010-2011 i 2011-2012.

Quant a la programació curricular de l'oferta formativa, està marcada per Reals Decrets de l'administració central, però Catalunya disposa d'un 45% de marge i competències

específiques d'execució, la qual cosa va permetre impulsar un conjunt de mesures flexibilitzadores destinades a dotar el sistema català i els centres de major flexibilitat i permeabilitat pel que fa a qüestions com les distribucions temporals, la matrícula, etc. Els centres disposen d'un marge de còmput d'hores per acabar d'adaptar o de flexibilitzar algun aspecte curricular.

El Departament d'Educació també exerceix **la planificació general de l'oferta formativa per a la formació professional inicial**. Es fa anualment a través de les comissions de planificació de la formació professional, que són 10 en el conjunt de Catalunya. A Barcelona, aquesta funció recau sobre el Consorci d'Educació de Barcelona. Cada una d'aquestes comissions està presidida pel director o directora dels Serveis Territorials del Departament d'Educació i, en el cas de Barcelona, pel gerent del Consorci. Aquesta comissió té la missió de fer l'anàlisi de les necessitats dels sectors productius i adaptar-hi l'oferta formativa.

El sistema d'indicadors d'oferta i demanda per al treball de les comissions s'obté de diferents fonts:

- L'enquesta de la inserció laboral realitzada conjuntament pel Departament d'Educació i la Cambra de Comerç. Es tracta d'una enquesta que es fa als graduats, sis mesos després d'haver finalitzat els seus estudis. És una eina clau.
- La inspecció educativa aporta informació sobre el funcionament de centres i cicles formatius.
- Cada Servei Territorial genera coneixement del seu entorn social i econòmic, a través de demandes informals des dels sectors productius.
- Des dels sectors productius es formulen demandes als centres formatius, la majoria de vegades a través de la formació en centres de treball (FCT).
- Demandes que es formulen des de les administracions locals, especialment dels ajuntaments.
- Informació derivada de la gestió acadèmica dels centres, com per exemple les dades d'evolució del nombre d'estudiants de cada cicle formatiu.

2.2. Formació per l'ocupació

El Departament de Treball oferta formació per a l'ocupació. El subsistema de la formació professional per a l'ocupació (FPO) està regulat pel Reial Decret 395/2007, de 23 de març, que concep la formació com un objectiu estratègic per reforçar la productivitat i competitivitat de les empreses en el nou escenari global i per potenciar l'ocupabilitat dels treballadors.

Després de 13 anys de vigència de dues modalitats diferenciades de formació professional en l'àmbit laboral –la formació ocupacional i la contínua–, l'any 2007 es va consi-

derar necessari integrar ambdós subsistemes en un únic model de formació professional per a l'ocupació, així com introduir millores que permetessin adaptar la formació dirigida als treballadors ocupats i desocupats a la nova realitat econòmica i social i també a les necessitats que demanda el mercat de treball.

El subsistema de formació professional per a l'ocupació **està integrat per les següents iniciatives de formació:**

- a) **La formació de demanda**, que abasta les accions formatives de les empreses i els permisos individuals de formació, finançats totalment o parcialment amb fons públics, per tal de respondre a les necessitats específiques de formació plantejades per les empreses i els seus treballadors.

En aquesta modalitat, són destinataris els treballadors assalariats que presten els seus serveis en empreses o en entitats públiques inclosos els treballadors fixes discontinus en els períodes de no ocupació, així com els treballadors que passen a una situació de desocupació quan es trobin en període formatiu i els treballadors acollits a regulació d'ocupació en els seus períodes de suspensió d'ocupació per expedient autoritzat.

- b) **La formació d'oferta**, que comprèn els plans de formació adreçats prioritàriament a treballadors ocupats i les accions formatives dirigides prioritàriament a treballadors desocupats, amb la finalitat d'oferir-los una formació que els capaciti per al desenvolupament qualificat de les professions i l'accés a l'ocupació.

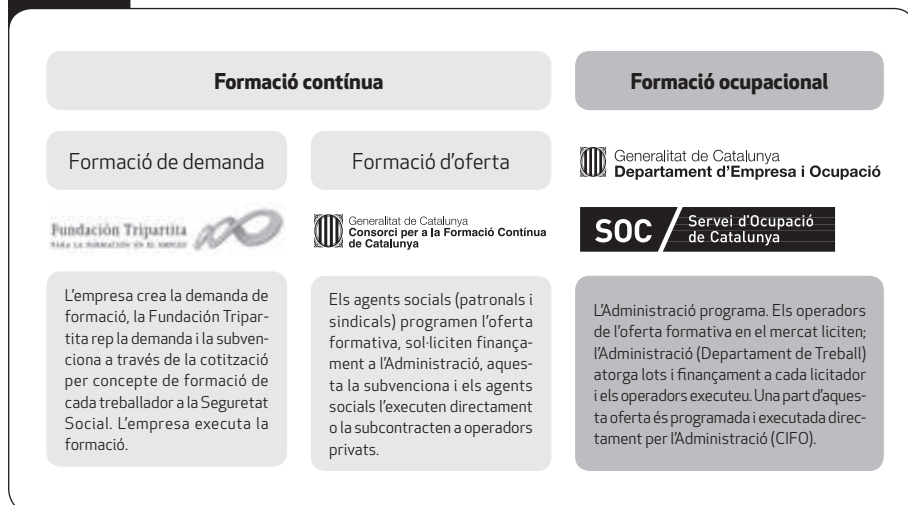
En aquesta modalitat hi poden participar els treballadors ocupats i desocupats en la proporció que les administracions competents determinin, considerant les propostes formulades per l'òrgan de participació del Sistema Nacional d'Ocupació.

- c) **La formació en alternança amb l'ocupació**, que està integrada per les accions formatives dels contractes per a la formació i pels programes públics d'ocupació-formació i que permet el treballador de compatibilitzar la formació amb la pràctica professional en el lloc de treball.

En aquesta modalitat hi podran participar els treballadors contractats per a la formació i els treballadors desocupats, en els termes que estableixi la normativa específica reguladora dels contractes per a la formació i dels programes públics d'ocupació-formació, respectivament.

FIGURA2

Subsistema de la Formació Professional per a l'Ocupació (FPO)

Els productes formatius enquadrats dins del subsistema de l'FPO reben el nom d'acció formativa i estan dirigits a l'adquisició i la millora de les competències i qualificacions professionals. Es poden estructurar en diferents mòduls formatius amb objectius, continguts i durada pròpies. En tot cas, l'oferta formativa dirigida a l'obtenció de certificats de professionalitat,⁸ tindrà caràcter modular, amb la finalitat d'afavorir l'acreditació parcial acumulable de la formació rebuda i permetre al treballador o treballadora que avanci en el seu itinerari d'FP, independentment de la seva situació laboral.

El Ministeri de Treball i Afers Socials realitza una planificació plurianual de l'oferta formativa en la qual es determinen les prioritats, objectius generals i recomanacions a tenir en compte en l'oferta formativa del conjunt del subsistema de FPO. La planificació es realitza considerant les propostes formulades per les CCAA i les Organitzacions Empresarials i Sindicals.

En l'àmbit autonòmic, l'oferta d'FPO comprèn la formació adreçada a treballadors desocupats i ocupats en la proporció que cada comunitat determina, en funció del nombre de treballadors que hi ha en cada situació o d'altres circumstàncies objectives.

Pel que fa a l'estructura organitzativa i de participació, els òrgans competents per a la programació, gestió i control de l'FPO són:

8. Els certificats de professionalitat acrediten, amb caràcter oficial, les competències professionals que capaciten per desenvolupar una activitat laboral amb significació per a l'ocupació.

- El Servicio Público de Empleo Estatal, amb la col·laboració i el suport tècnic de la Fundación Tripartita para la Formación en el Empleo. Desenvolupa les funcions de programació, gestió i control de la formació professional per l'ocupació, de competència estatal.
- En l'àmbit autonòmic, els òrgans o entitats competents per a la programació, gestió i control de l'FPO que determinin les CCAA. En el cas de Catalunya, és el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya (per a la formació contínua) i el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) del Departament de Treball (per a la formació ocupacional).

Formació d'oferta

A Catalunya, la instància competent en matèria de formació contínua és el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya (CONFORCAT). Les entitats que participen en l'organització d'aquesta oferta són: patronals sectorials, intersectorials, autònoms i entitats d'economia social (cooperatives i societats anònimes laborals [SAL]) i els sindicats i gremis. A partir del seu coneixement, fan propostes i és el Consorci qui les aprova. Aquestes entitats detecten les demandes del mercat a partir del mateix coneixement que tenen del sector. Les empreses, però, no vehiculen les demandes de formació contínua a través del CONFORCAT. Abans de fer la convocatòria, es valoren les accions formatives que són prioritàries per a cada sector. Les accions tenen consideració de prioritat màxima, mitjana o baixa. Les accions formatives prioritàries tenen més puntuació a la convocatòria. En cada convocatòria els criteris poden variar.

Els principals licitadors són UGT, CCOO, PIMEC i FOMENT i les accions formatives més oferides són pràcticament les mateixes, de caire transversal (anglès, TIC). El CONFORCAT presenta una convocatòria anual en què les entitats hi entren per concurrència competitiva, una vegada acreditades per la Direcció General de Relacions Laborals (DGRL). Les entitats (organitzacions sectorials i intersectorials, autònoms i entitats d'economia social) presenten una sol·licitud de subvenció acompanyat d'un pla formatiu.

La detecció de les necessitats formatives respon a diverses dinàmiques internes de les empreses però el més habitual és que es faci, a través de les demandes que potencialment pugui expressar l'empresa o bé per inèrcia, repetint la mateixa demanda cada any. CONFORCAT, per tant, no determina els continguts ni les competències dels plans formatius sinó que es limita a subvencionar els plans formatius aprovats.

En l'àmbit autonòmic, es configuren uns paquets formats pel pla formatiu més les subvencions que arriben a les patronals licitadores i es fa un repartiment territorial. Les patronals territorials es beneficien de segments dels plans formatius i ho executen d'acord amb la distribució territorial.

Les patronals territorials no gaudeixen de l'autorització/reconeixement de la DGRL per concursar a les convocatòries del CONFORCAT. Aquestes patronals tenen dues possibilitats: executar la formació elles mateixes contractant aules i professorat o bé subcontractar la formació a una entitat privada o un operador de formació.

En el cas dels sindicats, la dinàmica de funcionament és la mateixa. Els dos sindicats majoritaris (UGT i CCOO) concorren competitivament però executen d'una manera diferent, ja que tenen entitats pròpies dedicades a la formació. Aquests operadors també ofereixen formació per a treballadors en atur.

El CONFORCAT no defineix competències professionals sinó que la formació està lligada als futurs certificats de professionalitat. Tot i així, es fa especial esment de la rigidesa de la normativa laboral (que regeix la formació per a l'ocupació) que es defineix a nivell estatal. El CONFORCAT programa i executa a través de les esclatxes que permeten les competències autonòmiques amb l'objectiu d'optimitzar al màxim els recursos públics.

Cal destacar el fet que actualment, a més, encara no es fan efectius els certificats de professionalitat, amb la qual cosa els certificats obtinguts pels operadors no tenen cap valor oficial (moltes vegades, després de la formació, cal anar a fer les proves oficials per validar-los). El valor depèn del prestigi de l'entitat formadora. Tot i així, actualment s'estan fent accions formatives que ja s'ajusten a la tendència dels certificats de professionalitat.

En definitiva, en tot aquest procés s'ha d'acabar de definir qui assumeix els costos de la formació, qui la reconeix, qui registra, qui certifica, etc. Es tracta d'un procés en marxa, per la qual cosa encara no hi ha mecanismes d'avaluació de la formació executada per operadors privats quant a continguts i de competències específiques. Tampoc es disposa d'informació referent a mecanismes de detecció de les demandes dels sectors emergents d'activitat econòmica. L'únic que s'ha pogut constatar és que els sectors del nostre àmbit d'estudi no estan inclosos com a tals en la convocatòria sectorial.

Formació ocupacional

A l'àmbit català, l'entitat encarregada és el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC). Una petita part de l'oferta de formació ocupacional es vehicula a través de centres propis. El SOC disposa d'una xarxa de centres de referència en la formació professional ocupacional constituïda pels vuit Centres d'Innovació i Formació Ocupacional (CIFO). L'activitat formativa que els CIFO duen a terme es basa fonamentalment en la impartició d'accions de formació per a l'ocupació, específiques, de qualitat i adaptades a les necessitats de les persones, de les empreses i dels territoris.

Els CIFO centren la seva activitat formativa en aquelles especialitats que corresponen a ocupacions altament demandades pels sectors econòmics i que, tanmateix, tenen una oferta formativa escassa en el conjunt del territori de Catalunya. Tanmateix més del 90 % de l'oferta del SOC s'externalitza a operadors públics i privats.

Aquests operadors, acadèmies, fundacions, ajuntaments, sindicats, patronals, entitats del tercer sector, etcètera, liciten a l'oferta que promou el SOC i executen les accions formatives. Els ajuntaments acostumen a ser uns dels principals operadors de l'oferta de formació externalitzada del SOC. Principalment, la tasca que fan aquests operadors és detectar les necessitats i demandes del teixit productiu local i adaptar-les a les ofertes del SOC, a les quals liciten. Així, per un costat els ve donada una oferta formativa a què poden optar, i per l'altra fan el millor encaix possible adaptant aquests cursos de formació a les demandes particulars de la xarxa d'empreses que tenen connectada.

Un dels criteris principals del SOC a l'hora de planificar l'oferta formativa consisteix en incorporar les taxes d'atur registrades en els diferents subsectors econòmics. Per tant, el criteri bàsic és la població que està aturada, atenent a la seva distribució geogràfica. Però fer l'ajust de programar l'oferta formativa segons els nivells d'atur de cada territori i atenent a les característiques sectorials de l'atur és complex, ja que hi ha dificultat d'oferir formació necessària en territoris on no hi ha operadors privats ni públics disposats a entrar tot i que hi hagi elevades taxes d'atur. D'altra banda, actualment fins a un 60 % de la inversió del SOC en aquesta formació per a l'ocupació que s'externalitza es destina a cursos de competències transversals, fet que encara fa més difícil sectorialitzar aquest tipus d'accions formatives.

El professorat de formació per a l'ocupació es compona de persones expertes en els diferents àmbits dels cursos, provinents del món laboral.

Conjuntament, el Departament d'Educació i el Departament de Treball han posat en marxa el **Pla FP.CAT** per assolir la integració dels tres subsistemes de la formació professional: inicial, ocupacional i contínua. Per a l'any 2009 el Pla preveia una xarxa de 12 projectes FP.CAT que despleguessin la compatibilitat d'estudis entre els tres subsistemes, arribant als 15 centres l'any 2010.⁹

Aquest Pla pretén que en un mateix centre o en una mateixa xarxa de centres es puguin estudiar les tres branques de l'FP i que els coneixements adquirits per les persones a través de qualsevol d'aquestes vies siguin reconeguts per tot el sistema, és a dir, que tinguin reconeixement oficial.

9. DOGC(19/01/2009): nova xarxa FP.CAT.

Les persones en formació de les tres modalitats de l'FP poden cursar les mateixes matèries i tenir, per tant, plans d'estudis compatibles. D'aquesta manera, una persona pot completar un títol d'FP inicial havent cursat part dels continguts a través de l'FP ocupacional o la contínua. En cas de no completar totes les unitats i mòduls formatius necessaris per aconseguir el títol, pot obtenir una certificació de professionalitat, també oficial, corresponent al nombre d'unitats formatives superades.

2.3. Altres actors

Els diferents Consells de Formació Professional de Catalunya

Barcelona, Terrassa, Mataró, Hospitalet de Llobregat, Granollers i Lleida. Aquests Consells són òrgans municipals creats en diferents dates, essent el més antic el de Barcelona, creat l'any 1994. Els Consells treballen per la qualitat i la consolidació de la Formació Professional i la inserció laboral posant en relació agents educatius socials i econòmics des del territori.

El Consell Català de la Formació Professional (CCFP)

Es creà per decret de la Presidència de la Generalitat de Catalunya l'any 1999 (Decret 21/1999, de 9 de febrer, de creació del Consell Català de Formació Professional).

L'any 1999, en aquest decret s'inclouïa, des d'una perspectiva global, la formació professional com la suma de la formació inicial o específica (anomenada, en aquell moment, formació reglada) i la denominada formació no reglada, és a dir, la formació ocupacional que s'adreça a la inserció o reinserció laboral dels treballadors, i la formació contínua en les empreses.

D'altra banda, ja s'evidenciava el sentit integrador de l'FP a la Llei 1/1999, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu (LOGSE), quan s'atribuïa a la formació professional específica la funció de facilitar la incorporació dels joves a la vida activa, contribuir a la formació permanent dels ciutadans i atendre les demandes de qualificació del sistema productiu.

En aquest context, el CCFP es va crear com un òrgan de consulta i assessorament del Govern de la Generalitat que gaudís de la participació dels agents socials i les entitats públiques implicades en el desenvolupament de la formació professional, tant inicial o reglada com no reglada, ocupacional o contínua. D'aquesta manera, es mantenia la diferenciació entre la responsabilitat de gestió de les matèries, competència del Departament d'Educació i del Departament de Treball, respectivament, i, alhora, s'articulava a través del CCFP la coordinació de les ofertes de formació professional en les seves diverses modalitats.

El CCFP elabora el Pla general d'FP a Catalunya, de caràcter plurianual i que per té objectiu d'articular la interrelació i la cooperació dels tres subsistemes.

Consell rector de la Xarxa FP.cat

Consell creat pel Departament d'Educació i Departament de treball conjuntament per posar en marxa el Pla FP.cat i assolir la integració dels tres subsistemes de la Formació Professional a través d'una xarxa de centres que poguessin desplegar la compatibilitat d'estudis entre els tres subsistemes.

Comissió del Sistema de Formació i Qualificació Professionals

És un òrgan integrat pels màxims nivells de la Conselleria de Treball, la Conselleria d'Educació, les dues principals patronals (PIMEC i Foment) i els dos sindicats (UGT i CCOO). Es crea al febrer de 2010 en el procés d'integració de la Formació Professional, per tal de vetllar per la coordinació de les polítiques del sistema de qualificació i Formació Professional.

2.4. La capacitat de resposta de la formació als sectors productius

Com s'ha fet palès a la descripció del marc normatiu que regula el sistema de formació professional a Catalunya, els mecanismes a partir dels quals s'articula la capacitat del sistema de formació per donar resposta a les necessitats dels sectors productius varien força, sobretot si es tracta de la FP inicial o de la formació per a l'ocupació.

Tot i que, d'entrada, la capacitat de resposta de la formació ocupacional, en estar especialitzada per àrees temàtiques estretament vinculades als sectors d'activitat econòmica i a l'àmbit empresarial, hauria de ser més flexible i versàtil, el que succeeix és que hi ha un factor inercial en la programació de l'oferta i s'acaben programant cursos de formació transversals, a la vegada que no hi ha criteris sistematitzats per a la planificació de l'oferta.

Des de l'FP inicial, com s'ha assenyalat, els mecanismes de planificació són els exposats a l'apartat 2.1 Formació Inicial. Ara bé, tot i que els continguts de la formació inicial estan fixats oficialment tant pel Ministeri d'Educació com pel Departament d'Educació, la legislació vigent (mesures flexibilitzadores) inclou la possibilitat que els centres adaptin el contingut curricular en funció del seu entorn sectorial i territorial. Els centres docents fan aquesta adaptació curricular i, de fet, van més enllà.

Alguns dels mecanismes que els centres utilitzen per adaptar i actualitzar l'oferta a les necessitats del mercat estan vinculats als següents eixos:

1. L'FCT, la formació en centres de treball, és el mecanisme més directe de vinculació entre centre i empresa. En aquest context és molt important la capacitat que tingui el centre per establir vincles amb les empreses i el lideratge o iniciativa que mostra amb les empreses amb què manté una col·laboració a través de l'FCT. Cada centre té autonomia per organitzar l'FCT. Les iniciatives de centres que es troben en la bona direcció són aquelles que adopten estratègies de vinculació activa amb les organitzacions empresarials del seu sector i activitat econòmica del seu territori, estableixen convenis amb els gremis sectorials, estableixen concursos on es premia el coneixement de la tècnica i l'habilitat en el treball propi del sector, estableixen convenis de formació per a treballadors en actiu amb organitzacions empresarials de l'entorn, etc. És a través d'aquests convenis com s'arriba a articular l'FCT i com també s'aconsegueix que el professorat del centre docent vagi a formar-se a empreses.
2. La borsa de treball. Per les demandes de llocs de treball que les empreses fan arribar als centres i els perfils ocupacionals que se'n deriven, el centre pot valorar i contrastar si la formació que imparteix als seus estudiants realment s'ajusta a les demandes que els està fent el mercat. La formació en alternança és una modalitat de formació als centres de treball d'inspiració alemanya que en el moment de redactar aquest estudi tot just s'està desenvolupant.
3. La formació en alternança implica assolir un acord de formació en el centre de treball més ampli que els acords habituals de l'FCT, pel qual l'empresa s'implica més en la formació pràctica de l'alumnat. Així, l'alumne pot arribar a estar dos dies al centre docent i tres dies a l'empresa, de manera que completa més de la meitat de la seva formació en lloc de treball. Aquest tipus de formació requereix acords amplis que impliquin un conjunt d'empreses amb capacitat per acollir un nombre elevat d'alumnes, raó per la qual no és fàcil implantar aquest tipus de formació atesa la dimensió petita i mitjana de l'empresa i també per l'estructura de les associacions empresarials. La formació en alternança s'instrumenta a través d'un conveni signat entre el Departament d'Educació, el centre i el gremi empresarial corresponent.

2.5. Oportunitats i limitacions en l'encaix

Organització dels centres formatius i contractació del professorat. La capacitat que el centre tingui per liderar internament l'organització de la seva oferta formativa i la contractació del professorat pot facilitar l'encaix entre l'àmbit de la formació i l'àmbit del treball. En la mesura que un centre té marge de contractació de professorat actiu en el sector, el procés d'adaptació curricular és més fluid ja que garanteix incorporació

de professionals del món de l'empresa a la docència. És el cas dels centres de titularitat privada o privada concertada. En canvi, els centres públics que no gestionen les seves mateixes plantilles, depenen completament de les actituds individuals del professorat respecte de la seva formació, reciclatge, actualització, etc.

En el camp de la formació per a l'ocupació, com que hi ha poc professorat en plantilla i gairebé tots són professionals en actiu que són contractats regularment per fer formació, la connexió amb els sectors productius és més fluïda. D'altra banda, els centres privats i els ajuntaments que opten a l'oferta de formació ocupacional que el SOC externalitza tenen tota la flexibilitat possible per incorporar professionals a la docència amb contractes d'obra i servei.

Amb relació a l'oferta, la de formació ocupacional és molt més flexible que l'oferta de formació inicial, i el centre té autonomia per decidir a quines ofertes del SOC licita i posteriorment en fa l'adaptació a les demandes del seu sector i del seu entorn. També busquen fonts de finançament alternatives (com el finançament del Fons Social Europeu) i no només liciten en les convocatòries del SOC, sinó també en les de qualsevol administració (per exemple, la del Ministeri de Política Territorial, l'antic Ministeri d'Administracions Públiques).

La formació per competències i l'acreditació de competències. Les competències específiques i les transversals constitueixen la traducció dins l'aula de les demandes de perfils professionals que formulen els sectors productius, en forma de coneixements i habilitats. Aquesta és una qüestió relacionada amb la feina que el professorat de formació professional fa dins l'aula.

Tant els continguts curriculars com la seva adaptació han de ser estructurats en competències específiques i transversals amb l'objectiu de capacitar millor a la persona que s'està formant perquè pugui desenvolupar-se amb les màximes garanties d'èxit en el seu lloc de treball.

Dins l'FPI hi ha un factor clau que cal tenir en compte: un nombre significatiu dels cicles formatius vinculats als sectors econòmics emergents de l'estudi està en procés d'adaptació curricular a la LOE, de manera que els seus continguts estan definits a l'empara de la LOGSE, una llei de l'any 1990.

Els cicles que tenen els seus continguts revisats i adaptats seguint els criteris de la LOE són més adequats per formar per competències i la majoria del professorat s'hi sent més còmode. A l'FPO, el personal docent afirma que, com que es tracta d'una formació capacitadora, els continguts ja estan concebuts per formar en competències específiques. En canvi, les competències de tipus transversal (personals, socials i instrumentals) no es treballen específicament, atès que institucionalment se suposa que el treballador ja les té.

L'acreditació de competències adquirides fora del sistema educatiu/formatiu, resulta un factor clau per tal de permeabilitzar la relació entre mercat de treball i sistema educatiu, ja que permet capitalitzar el coneixement adquirit en l'experiència laboral a través del seu reconeixement oficial.

És evident que, per fer transparent el mercat i facilitar la mobilitat dels treballadors, cal un sistema oficial de reconeixement de les qualificacions en el qual les empreses puguin reconèixer clarament les competències professionals del treballadors. El mecanisme que ho facilita és l'acreditació de competències.

Amb relació a la qüestió del reconeixement oficial de la formació professional rebuda, cal aclarir el següent: els títols associats a l'FPI que atorga el Departament d'Educació tenen un reconeixement oficial, però aquest no és el cas dels certificats que lliura el Servei d'Ocupació de Catalunya (Departament de Treball) a les persones que han superat satisfactòriament les accions formatives. El reconeixement de la formació rebuda a través de l'FPO és una qüestió encara per resoldre, tot i que indirectament es pot vehicular a través de l'acreditació de competències professionals.

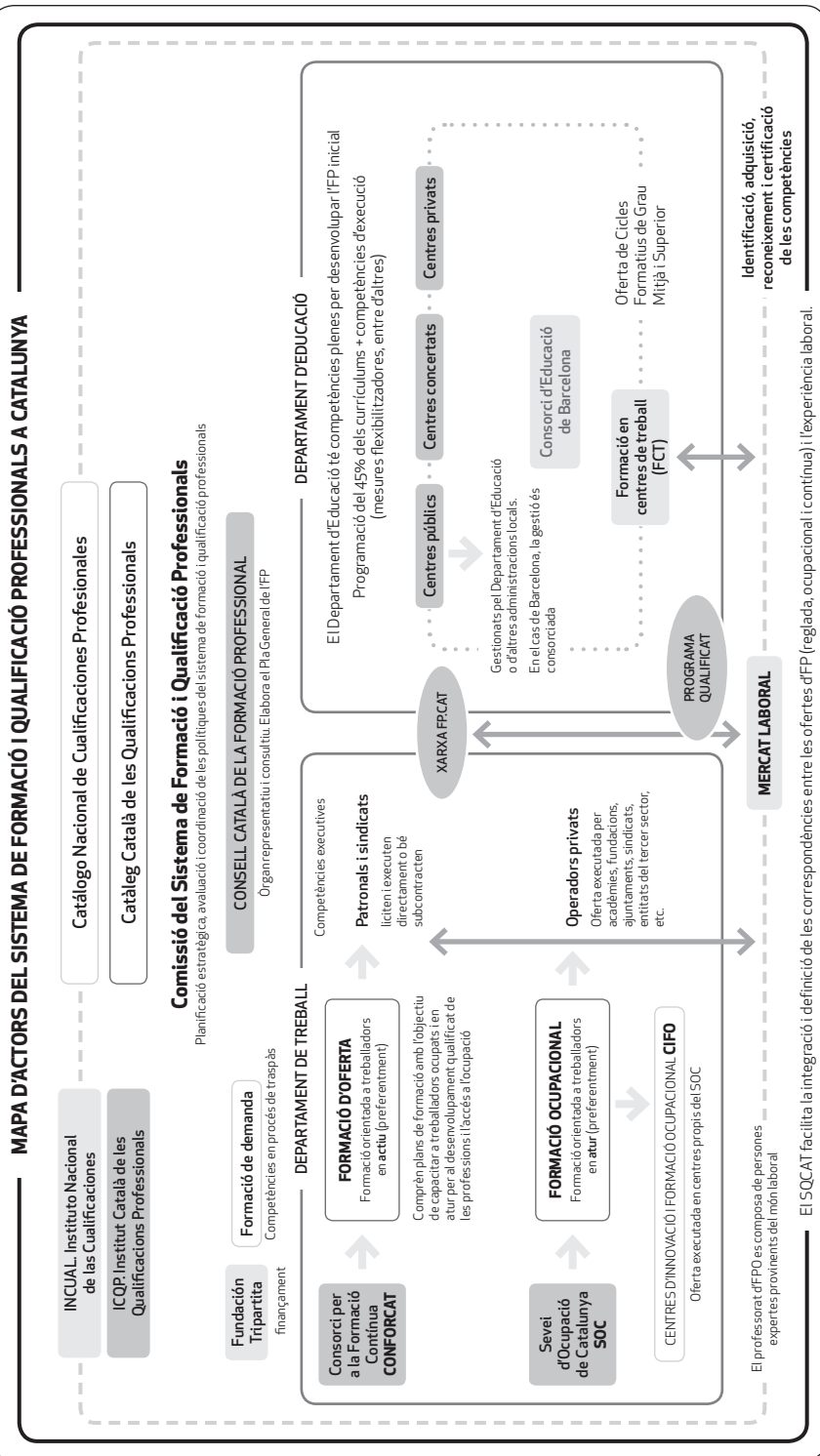
L'acreditació de competències és l'autèntic mecanisme que ha de permetre crear ponts entre el subsistema de la formació professional inicial i el subsistema de la formació per a l'ocupació. És important, per tant, potenciar aquest mecanisme. Una de les qüestions que limita el desenvolupament ple d'aquest aspecte és el ritme amb què es van definint els continguts curriculars dels cicles formatius i el sistema d'elaboració del Catàleg Nacional de Qualificacions.

Informació i orientació professional. L'actual sistema de formació professional presenta una notable complexitat institucional. Hi ha una gran quantitat d'actors, funcions a executar i competències a respectar. Aquesta complexitat es reflecteix en l'oferta formativa, a la qual la ciutadania hi té accés de manera fragmentària i en funció de les seves circumstàncies personals.

Actualment, l'orientació en la formació professional és portada a terme per una miríada d'agents: ajuntaments, CIFO, serveis d'orientació a les Oficines de Treball, webs, programes, el Bus de les Professions, professors amb funcions de tutoria, etc.

Hi ha un recorregut important a fer en la col·laboració institucional per tal d'analitzar com s'està duent a terme l'orientació en els centres docents, vetllant per garantir que, més enllà de l'oferta del centre mateix i de la titularitat del centre, s'està orientant i informant l'alumnat sobre les opcions de batxillerat i FP en un pla d'igualtat. D'altra banda les possibilitats que ofereix el sistema d'FP per als ciutadans, tant per als joves estudiants com per als professionals en actiu o aturats, són moltes, variades i sovint desconegudes.

FIGURA 3 Esquema de la Formació Professional

En la qüestió de l'orientació, es dona una intersecció de grups i d'interessos: l'evolució del sistema productiu, les necessitats del mercat de treball, els interessos dels joves, les exigències d'ocupació de la ciutadania, etc. Un sistema d'orientació i informació integrat ha de tenir en compte tots aquests punts d'intersecció.

L'avaluació de la formació impartida. La diversitat de formats i d'entitats que fan el lliurament efectiu de la formació professional complica, de ben segur, el mesurament de l'èxit de formació impartida, però incidir en aquest aspecte és bàsic per tenir un contrast que validi els resultats obtinguts.

En conjunt, els diversos actors de la formació professional tenen clar que es deuen tant a les persones que volen formar-se com a les empreses i que és a partir d'aquests dos actors que cal fer la valoració de l'èxit assolit en la formació lliurada. Una de les mesures objectivables de l'èxit de l'FP és la inserció laboral; i, en aquest sentit, una eina d'avaluació útil i implantada al nostre país és l'enquesta d'inserció laboral que duu a terme el Departament d'Educació juntament amb el consell general de Cambres de Catalunya.

Des de la formació per a l'ocupació no hi ha un dispositiu estandarditzat per conèixer sistemàticament l'èxit de la formació impartida. L'únic control de la tasca dels operadors privats s'efectua a través d'una inspecció de tipus administratiu on mai es pregunta sobre la qualitat de la feina ni dels resultats que obtenen.

3 La demanda de graduats en formació professional al sector dels mèdia

3.1. Definició

El sector dels mèdia s'anomena de diverses formes: sector dels continguts, de la comunicació o de les indústries culturals, creatives o basades en drets d'autor. Agrupa totes aquelles empreses dedicades a la producció, creació, publicació, distribució, explotació i gestió d'informació, així com experiències que tenen com a objectiu, entre d'altres, la comunicació. Aquest sector acull una gran varietat d'indústries des de les més tradicionals a les emergents (premsa, música i discografia, serveis i continguts web, animació, museologia i patrimoni cultural, disseny de productes i innovació, cinema, serveis i continguts per a mòbil i PDA, parcs temàtics, esdeveniments i espectacles, televisió, radio, jocs, publicitat i editorials), però totes elles tenen en comú l'ús intensiu de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) i el contacte directe amb milers d'usuaris a través de diferents canals.¹⁰

Des d'un altre punt de vista, es considera que el sector de la comunicació està integrat per organitzacions productores de continguts, per distribuïdores que agrupen algun tipus d'audiència al voltant d'un producte, per proveïdores de serveis de comunicació corporativa i comercial, per entitats públiques i privades, i per l'àmbit tecnològic.¹¹

Concretament el sector dels mèdia està format per quatre àrees o especialitats principals.

1. **Comunicació audiovisual.** Inicialment es va estructurar al voltant dels tres subsectors del cinema: la producció, la distribució i l'exhibició de pel·lícules. Més tard, amb l'expansió de la televisió i el vídeo, s'hi va afegir la difusió d'obres audiovisuals per televisió i el comerç al detall de vídeos. Finalment, en els últims anys internet s'ha convertit en un nou canal de distribució de productes audiovisuals. La productora és el nucli principal del sector audiovisual (tot i que en els últims anys també s'han començat a introduir en la distribució, la difusió i el multimèdia) i n'hi ha de dos tipus:

10. AJUNTAMENT DE BARCELONA, CIDEM, CAMBRA DE COMERÇ DE BARCELONA (2007): *El Sector Media a Barcelona i Catalunya*, Barcelona.

11. CUENCA, J., AÍRA, T., GÓMEZ, I., GUILLÉN, M., DE JAIME, S., MATILLA, K., I MICÓ, J. (2010): *Informe Sectorial: comunicació*, Barcelona Activa, Barcelona. <http://www.porta22.com/porta22/cat/sectors-de-futur/index.jsp>.

- Les productores de creativitat, que tenen com a principal valor la creativitat i la generació de continguts.
- Les productores de serveis, que ofereixen l'estructura logística i tecnològica necessària per als processos de rodatge, muntatge i postproducció de creacions audiovisuals.

Pel que fa a les distribuïdores, es dediquen a l'adquisició de drets sobre productes audiovisuals elaborats per les productores, amb la finalitat d'oferir-los a les entitats emissores i exhibidores perquè omplin de continguts les graelles dels canals televisius i de les sales de cinema.

Finalment, el futur del sector audiovisual girarà a l'entorn de l'oferta de continguts audiovisuals a través de la xarxa internet, el vídeo institucional i corporatiu, les consols de videojocs i la telefonia mòbil.

2. Periodisme. Està format per tres tipus d'actors:

- Els mitjans de comunicació tradicionals o convencionals que produeixen i distribueixen continguts: premsa escrita, radio i televisió.
- Els nous mitjans que estan lligats a productes que ja existien en paper i els productes creats originàriament per funcionar a la xarxa internet.
- Les agències d'informació i els periodistes de fonts que treballen en els gabinets de premsa o departaments de comunicació d'institucions i organitzacions de diferent naturalesa.

3. Publicitat. Està format per agències que ofereixen tots els serveis des que s'inicia una campanya fins que finalitza. Aquests serveis són l'atenció al client que inclou l'estratègia, la supervisió i la facturació-, la creativitat, la producció i la planificació i compra de mitjans.

Existeixen cinc tipus d'agència en funció de les disciplina o tècnica que dominen:

- Agències de publicitat general -les entitats tradicionals.
- Agències de màrqueting promocional -que ofereixen un incentiu aliè al producte durant un temps determinat, a fi d'estimular la compra a curt termini.
- Agències de màrqueting relacional -que basen la seva estratègia en arribar al públic objectiu de manera personalitzada.
- Centrals de compra de mitjans, especialitzades en l'estratègia, la planificació i la compra de mitjans sense intervenir en la producció o la creació de missatges.
- Agències de noves tecnologies/internet -agències especialitzades en comunicar missatge a internet.

4. Relacions públiques. Format per entitats que es dediquen a l'organització d'esdeveniments o bé s'encarreguen de les relacions amb els mitjans de comunicació. Cada cop més, tant empreses com institucions realitzen activitats de relacions públiques

o bé les externalitzen a agències de relacions públiques, ja que cada vegada prenen més importància la imatge corporativa i la credibilitat.

3.2. Magnituds i característiques del sector

Com ja s'ha vist anteriorment, existeixen diferents formes de definir el sector dels mèdia, de manera que les magnituds que s'hi associen també diferiran. Les principals branques del sector de la comunicació en termes econòmics –publicitat, activitats de cinema i vídeo, consultoria empresarial i ràdio i televisió– assolien el 2007 un nivell de facturació de prop de 7.300 milions d'euros i un valor afegit de 2.300 milions d'euros a Catalunya. Això representa el 2,7% i el 3,7%, respectivament, sobre la facturació total del sector de serveis.

Per branques, la publicitat era el 2007 el primer sector de la comunicació a Catalunya, tant en termes de facturació com de valor afegit. En segon lloc, se situen les activitats de cinema, vídeo, televisió i ràdio i, en tercer lloc, les activitats de consultoria de gestió empresarial.

Amb relació al conjunt d'Espanya, el pes de Catalunya en el mercat publicitari és important, ja que representava el 12% del total d'Espanya l'any 2008. I pel que fa a l'oferta publicitària, es concentra a Barcelona, amb un 75% de la producció fruit de la presència de grans empreses multinacionals que figuren entre els principals anunciants d'Espanya.

El sector audiovisual català aglutina 1.365 empreses, és a dir, el 19% de les empreses espanyoles del sector, i genera un terç de la facturació del sector en l'àmbit estatal. Des de l'any 2006, la producció audiovisual catalana ha augmentat quantitativament. La producció de llargmetratges a Catalunya el 2008 va ser d'un total de 74 pel·lícules, a més de 24 coproduccions internacionals, 22 documentals i dos llargmetratges d'animació. L'afluència al cinema va ser de 22.373.110 espectadors.

Les recaptacions dels films catalans més taquillers van superar, en algun cas, els dos milions i mig d'euros, mantenint una tendència a l'alça de la facturació durant l'últim trienni.¹²

En altres estudis, en els que es considera que el sector dels mèdia inclou l'edició de llibres, la premsa, fonogrames, audiovisual, arts escèniques i arts plàstiques –es calcula que el sector genera un valor afegit brut de 6.525 milions d'euros l'any (és a dir, 5% del PIB), la major part dels quals prové dels subsectors audiovisuals, de premsa i editorial.¹³

12. CUENCA ET AL (2010), *op cit*.

13. BARCELONA MÈDIA (2010): Una iniciativa per al sector de la comunicació, Barcelona.

3.3. Tendències del sector presents i futures

En aquests últims anys, el sector dels mèdia ha experimentat una gran revolució. La difusió de les TIC, especialment internet, està canviant la manera d'entendre qui ofereix la informació, qui la rep i com circula.

El desenvolupament de les noves tecnologies està proporcionant el que s'anomena *convergència tecnològica* entre l'audiovisual i les telecomunicacions. En el procés de convergència, internet té un paper especialment rellevant, ja que fa més accessible a la població les possibilitats de producció de continguts i multiplica el nombre de clients i proveïdors potencials. La convergència és un procés multidimensional que, facilitat per la implantació de les tecnologies digitals de la telecomunicació, afecta l'àmbit tecnològic, empresarial, professional i editorial dels mitjans de comunicació. En concret, propicia la integració d'eines, espais, mètodes de treball i llenguatges anteriorment disgregats, de manera que els continguts mèdia es distribueixen a través de múltiples plataformes, mitjançant els llenguatges propis de cada una.

Com a conseqüència d'aquesta tendència tecnològica, les diferents branques de la comunicació (ràdio, premsa i televisió) s'estan aglutinant al voltant dels grups multimèdia, que estenen les seves línies de negoci als diversos sectors de les indústries creatives i culturals.

En els últims anys, s'han observat certs canvis en el sector dels mèdia com a resultat de la difusió de les TIC. La pèrdua de lectors de premsa, la manca de costum d'escoltar la ràdio de les noves generacions i el poc atractiu de la programació informativa tradicional de la televisió s'han produït perquè el públic ha canviat el seu hàbit de lectura i visió de l'actualitat i han centrat l'atenció informativa i d'entreteniment cap a les edicions en línia dels diversos suports convencionals i les web especialitzades. Altres opinions consideren que els mitjans convencionals són empreses que guanyen diners i tenen influència política, mentre que els nous mitjans no tenen capacitats equivalents de generar beneficis encara que sí influeixen en els hàbits socials i els símbols culturals.¹⁴

En tot cas, el que sí que s'ha observat és que, a causa del nou model de consum, la publicitat televisiva ha perdut importància els darrers anys. Davant del nou panorama, els anunciants es replantegen una barreja de mitjans on oferir els seus missatges en funció de quin sigui més rendible. A més, també han optat per realitzar patrocinis i màrqueting directe per complementar la publicitat tradicional.

Finalment, pel que fa al sector televisiu, destaca el fenomen de la segmentació, que ha fet variar els criteris per valorar si un programa és un èxit o un fracàs. La introducció de la TDT i també d'internet com a difusora de continguts són els causant d'aquesta fragmentació. Per tant, les televisions han de plantejar quin serà el seu model de

14. CUENCA ET AL (2010), op. cit.

negoci i definir els continguts dels seus canals en la TDT. S'ha de tenir present que davant d'aquest escenari s'ha complicat preveure l'evolució de l'audiència dels canals de televisió, de la qual en depenen els beneficis. A més, els models de negoci de les televisions obertes a la xarxa encara no són visibles. I no és clar si la presència a internet de les televisions complementa l'audiència o la redueix.¹⁵

3.4. Ocupacions actuals i de futur

El sector de la comunicació ha ocupat, històricament, persones procedents de diferents oficis –dibuixants, comerciants, fotògrafs, etc.– i d'estudis diversos –filòlegs, advocats, economistes, humanistes, historiadors, etc.–, i, recentment, amb la incorporació de les noves tecnologies, també enginyers. Actualment, en el sector de la comunicació es demanen dos grans tipus de professionals: perfils més tècnics i perfils de gestió i de creació.

Els perfils tècnics són els dels professionals que tenen una preparació especialitzada en imatge, so, comerç i màrqueting, arts plàstiques, multimèdia, etc., i que treballen com a: tècnics d'il·luminació, de so; tècnics de càmera de cinema, vídeo, televisió i espectacles; tècnics en projecció digital, gestors de comunitats o moderadors de xats; responsables de localitzacions; dissenyadors d'interactius i animació 3D; tècnics de màrqueting o gestors de botigues virtuals; marxants; ajudants del cap de producte; o tècnics d'atenció al client o d'inspecció de consum. A conseqüència de la gran varietat d'ocupacions implicades, els requeriments també són variats. Tanmateix, en termes específics és necessari el coneixement i l'ús de les tecnologies digitals. Així mateix, en termes generals, la preocupació per la qualitat del producte final, l'orientació al client, el treball en equip i l'aprenentatge i l'ús aplicat dels coneixements es poden destacar com a competències principals d'aquests experts.

Els perfils de gestió i de creació exigeixen un grau superior en comunicació, de manera que els seus integrants acaben treballant com a productors executius, periodistes polivalents, relacions públiques o planificadors estratègics, etc. Cada lloc de treball propi d'aquest sector demana una sèrie de competències particulars. No obstant això, en general, qualsevol professional del sector de la comunicació ha de saber expressar-se amb claredat, desplegar una redacció rigorosa, ordenada i sintètica, tenir una orientació cap al client, el públic o l'audiència i saber treballar en equip. També és important que sigui analític, amb molta curiositat, flexibilitat i adaptabilitat, amplis coneixements dels diferents mitjans i suports, iniciativa, creativitat i sensibilitat per la recerca i l'avaluació. Amb tot, aquest professional es distingeix per la sensibilitat, comprensió i el tractament de fonts d'informació o d'inspiració. Finalment, és imprescindible el coneixement i l'ús de les tecnologies digitals i, especialment, de l'anglès.¹⁶

15. CAMPO VIDAL, M., GALLEGO, M., LARA PADILLA, T., I LIZARRALDE, E. (DIR) (2010): *La industria audiovisual en España. Escenarios de un futuro digital*, Fundación EOI, Madrid.

16. CUENCA ET AL (2010), op. cit.

4 Formació i ocupació al sector dels mèdia

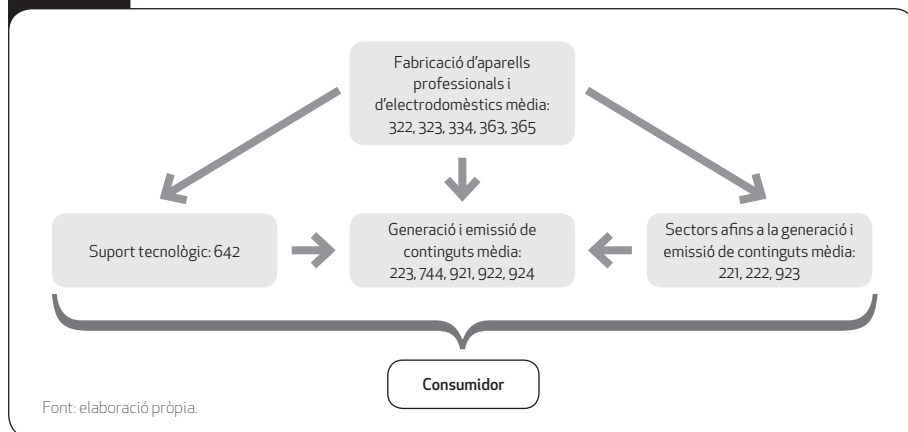
Per a aquest estudi, s'ha considerat que les activitats del sector dels mèdia es poden agrupar en diferents subsectors, establint una diferenciació entre la part creativa de generació i d'emissió de continguts, d'una banda, i la part de suport físic dels continguts, de l'altra. Finalment, tot i la seva relació amb les activitats mèdia, s'ha decidit no considerar les activitats informàtiques (codi CNAE 72) per evitar que la inclusió d'activitats no directament relacionades amb el sector.

Per tant, el sector **Mèdia** s'ha dividit en quatre subsectors.

Els dos subsectors principals són la **Generació i emissió de continguts mèdia** format per les activitats relacionades amb la creació, producció, distribució i exhibició de continguts mèdia. I els **Sectors afins a la generació i emissió de continguts mèdia**: activitats relacionades amb l'edició, les arts gràfiques i les activitats artístiques.

Els dos subsectors de suport són el **Suport tecnològic** que engloba els instruments de telecomunicacions i la **Fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia**: format pels instruments (electrodomèstics i aparells professionals) que fan possible la realització i difusió d'aquestes activitats mèdia.

La identificació de les activitats que considerem rellevants per al sector dels mèdia s'ha fet a partir de la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques 1993 Rev. 2 de l'INE, realitzada per l'IDECAT. Les activitats recollides són les que estan relacionades amb les activitats mèdia des d'un punt de vista de cadena de valor del sector, cadena que s'intenta plasmar en el gràfic i taules següents.

FIGURA 4 Mèdia: esquema del sector

S'ha de tenir present que la informació que aporten les dades classificades segons la CNAE és limitada, ja que recull l'activitat principal de l'empresa. Ens informa simplificalment de en quin sector treballen el conjunt d'empleats d'una empresa. Tot i que, majoritàriament, el gruix de treballadors es dedicaran a aquella activitat principal, pot haver un petit percentatge de treballadors que realitzin activitats accessòries, pròpies d'un altre sector.

TAULA 2

Classificació de les activitats mèdia a partir de la CNAE-93 a 3 dígits per assalariats i comptes de cotització

Subsector	CNAE-93	Descripció
Generació i emissió de continguts mèdia	223	Reproducció de suports enregistrats
	744	Publicitat
	921	Activitats cinematogràfiques i de vídeo
	922	Activitats de ràdio i televisió
	924	Activitats d'agències de notícies
Sectors afins	221	Edició
	222	Arts gràfiques i activitats dels serveis que s'hi relacionen
	923	Altres activitats artístiques i d'espectacles
Suport tecnològic	642	Telecomunicacions
Fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia	322	Fabricació de transmissors de radiodifusió i televisió, i d'aparells per a la radiotelefonía i radiotelegrafia amb fils
	323	Fabricació d'aparells de recepció, enregistrament i reproducció de so i imatge
	334	Fabricació d'instruments d'òptica i d'equips fotogràfics
	363	Fabricació d'instruments musicals
	365	Fabricació de jocs i joguines

Font: elaboració pròpia.

TAULA 3

Classificació de les activitats mèdia a partir de la CNAE-93 a 2 dígits per autònoms

Subsector	CNAE-93	Descripció
Generació i emissió de continguts mèdia i sectors afins*	22	Edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats
	92	Activitats recreatives, culturals i esportives
Suport tecnològic**	64	Correus i telecomunicacions
Fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia***	32	Fabricació de materials electrònics; fabricació d'equips i aparells de ràdio, televisió i comunicacions
	33	Fabricació d'equips i instruments medicoquirúrgics, de precisió, òptica i rellotgeria
	36	Fabricació de mobles; altres indústries manufactures

Nota autònoms

* Generació i emissió de continguts mèdia i sectors afins inclou tota la branca 22 (edició) i 92 (activitats recreatives i culturals). No inclou el grup 74 (altres activitats empresarials) perquè esbiaixa molt els resultats.

** Suport tecnològic inclou tota la branca 64 (correus i telecomunicacions). No inclou el grup 74 (altres activitats empresarials) perquè esbiaixa molt els resultats.

*** Fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia inclou tota la branca 32 (fabricació de materials electrònics; fabricació d'equips i aparells de ràdio, televisió i comunicacions), 33 (fabricació d'equips i instruments medicoquirúrgic, de precisió, òptica i rellotgeria) i 36 (fabricació de mobles; altres indústries manufactures).

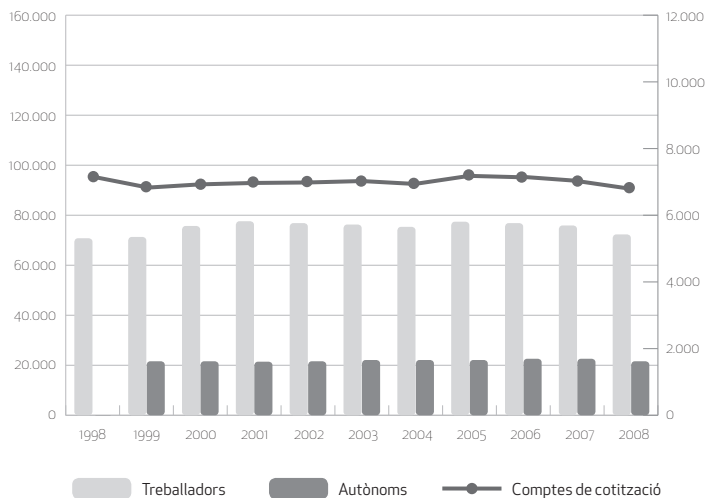
Font: elaboració pròpia.

4.1. Evolució de l'ocupació i del nombre d'empreses

El sector dels mèdia a la Regió Metropolitana de Barcelona mostra una evolució estable del nombre d'ocupats (tant treballadors afiliats a la Seguretat Social com autònoms) durant el període considerat. Concretament, el nombre de treballadors afiliats se situa entre el 70.000 i els 75.000, però amb una caiguda continuada a partir de 2005. Els autònoms, per la seva banda, se situen al voltant dels 21.000 treballadors entre 1999 i 2008. Pel que fa al nombre d'empreses, aquestes es mantenen estables però comencen a disminuir a partir del màxim de 2005.

GRÀFIC 1

Evolució de l'ocupació als sectors mèdia: treballadors afiliats al règim general de la SS, autònoms i comptes de cotització

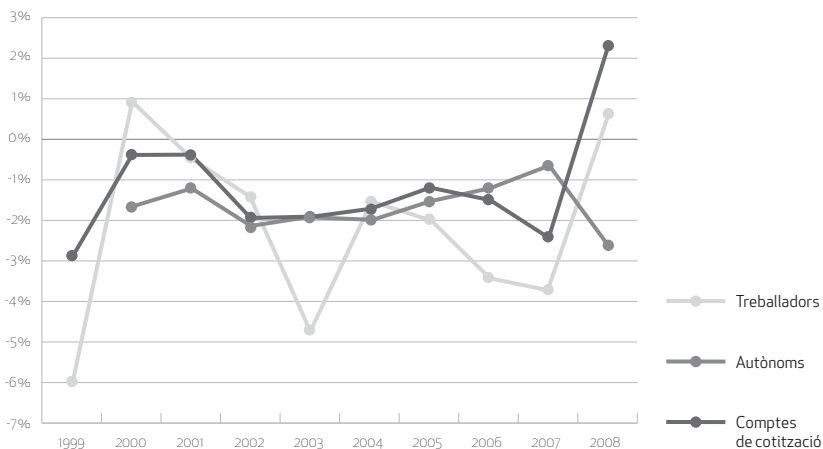
Font: Departament de Treball, Generalitat de Catalunya.

Comparant les taxes de creixement dels treballadors i empreses dels sectors mèdia amb els del conjunt de la RMB, podem comprovar que el creixement del sector és inferior al del conjunt de la RMB, sobretot pel que fa als afiliats al règim general i al nombre d'empreses.

Cal destacar que la crisi del 2008 afecta als treballadors i al nombre d'empreses d'una manera menys intensa que al conjunt de la RMB. El sector decreix, però menys que el conjunt de la RMB, la qual cosa ens dona una idea de la consistència del sector.

GRÀFIC 2

Diferències en les taxes de creixement dels sectors mèdia respecte al total de la RMB: treballadors afiliats al règim general de la SS, autònoms i comptes de cotització

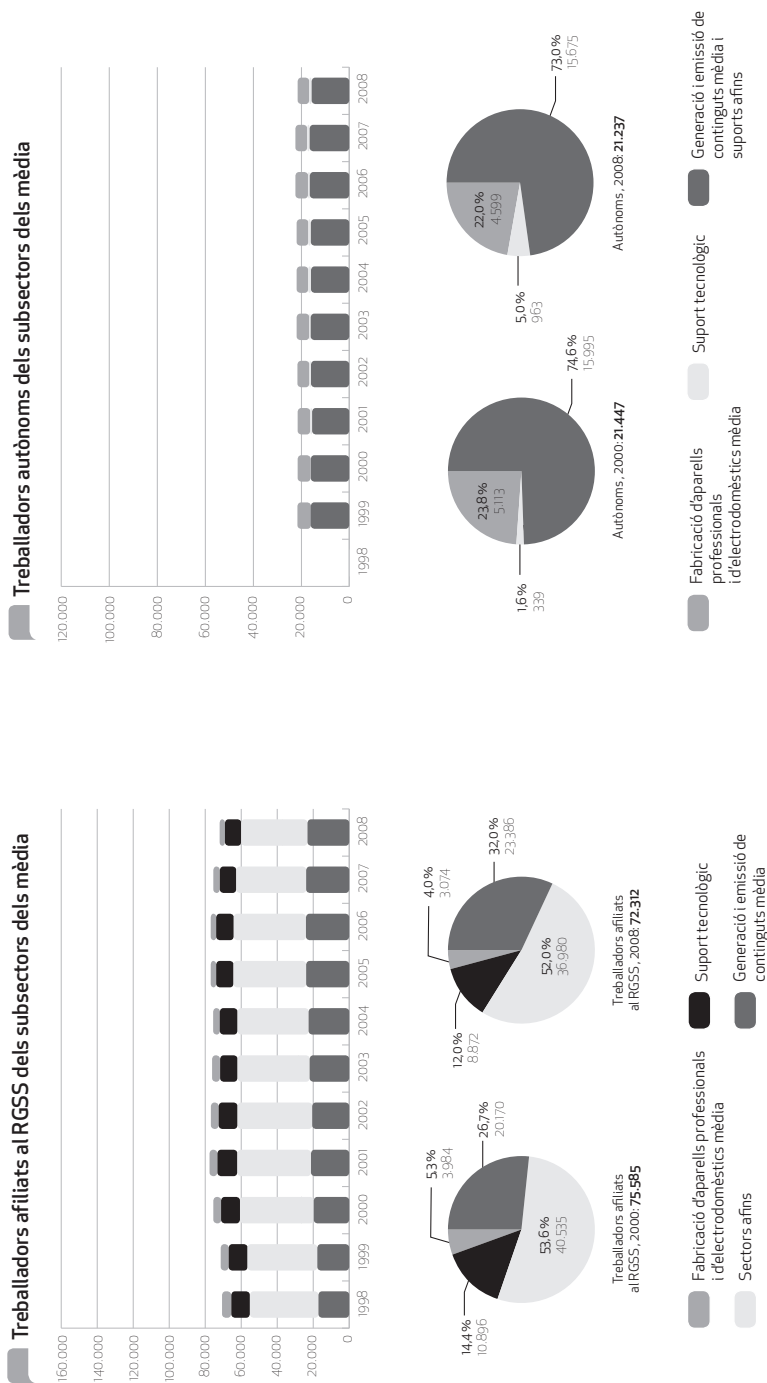
Font: Departament de Treball, Generalitat de Catalunya.

Si analitzem la dimensió mitjana de les empreses (nombre de treballadors per empresa) dels quatre subsectors dels mèdia podem comprovar com la dimensió mitjana de les activitats de fabricació d'aparells professionals i mèdia (23 treballadors) i la de suport tecnològic són les més grans gràcies a la naturalesa de la seva activitat, de caire més industrial. En canvi, la dimensió dels subsectors de sectors afins i generació i emissió de continguts mèdia és més petita (amb 10 i 9 treballadors, respectivament).

Finalment, si analitzem els treballadors afiliats a la Seguretat Social segons la divisió que s'ha fet del sector dels mèdia, resulta que està format principalment per les activitats que hem denominat de sectors afins (edició, arts gràfiques i altres activitats artístiques) i, en segon lloc, pel subsector de generació i emissió continguts mèdia. Entre els dos representen aproximadament el 75% dels ocupats. Pel que fa als treballadors autònoms, la situació és la mateixa: l'ocupació es concentra en el subsector que inclou les activitats de generació i emissions de continguts mèdia i les dels sectors afins.

Durant el període 2000-2008, el pes de les activitats de generació i emissió de continguts mèdia és el que més ha crescut en termes de treballadors afiliats a la Seguretat Social. Mentre que, pels autònoms, el conjunt del subsector de generació i emissions de continguts mèdia i sectors afins s'ha mantingut estable.

GRÀFIC 3 Evolució dels treballadors i autònoms dels subsectors mèdia

4.2. Nivell d'estudis: el pes de la formació professional

Per caracteritzar el nivell d'estudis dels ocupats objecte d'estudi tan sols disposem de les dades del cens de 2001. Aquesta font és l'única que permet el creuament de les tres variables d'anàlisi: nivell d'estudis dels ocupats, activitat econòmica classificada segons la CNAE-93 a tres dígits i el conjunt de municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona.

El Cens 2001 classifica el nivell d'estudis dels ocupats en deu categories. Hem agrupat la formació dels treballadors en sis categories rellevants per facilitar-ne la comprensió.

TAULA 4

Equivalències del nivell d'estudis dels treballadors

Analfabets i sense estudis	Analfabets Sense estudis
Educació obligatòria	Primer grau ESO, EGB, batxillerat elemental
Batxillerat superior	Batxillerat superior
FP grau mitjà	FP grau mitjà
FP grau superior	FP grau superior
Estudis universitaris	Diplomatura Llicenciatura Doctorat

Font: elaboració pròpia.

D'aquesta equivalència en cal destacar, en primer lloc, la categoria "educació obligatòria", que conté els estudis de primer grau, ESO, EGB, i batxillerat elemental i, en segon lloc, la categoria de "formació professional", que es divideix entre FP de grau mitjà i de grau superior; finalment, els estudis universitaris inclouen les diplomatures, les llicenciatures i els doctorats.

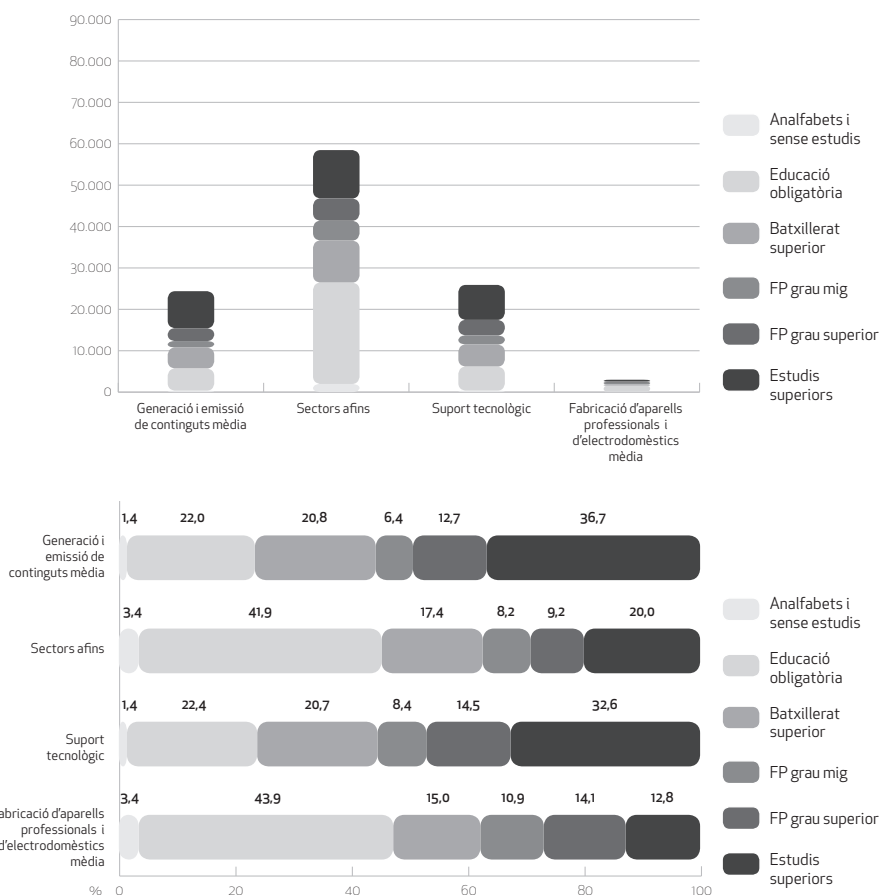
A continuació, es presenten els resultats del nivell d'estudis dels ocupats en el sector dels mèdia per dos grups d'edat: 16 i més anys i 16 a 24 anys. El grup de 16 a 54 anys no presenta resultats significativament diferents dels del grup de 16 i més anys i, per aquest motiu, no s'han introduït en aquest apartat.

GRÀFIC 4

Nivell d'estudis dels ocupats en el sector dels mèdia

(població de 16 anys i més)

SECTOR	NIVELL D'ESTUDIS						TOTAL
	ANALFABETS I SENSE ESTUDIS	EDUCACIÓ OBLIGATÒRIA	BATXILLERAT SUPERIOR	FP GRAU MIG	FP GRAU SUPERIOR	ESTUDIS SUPERIORS	
Generació i emissió de continguts mèdia	344	5.325	5.045	1.556	3.082	8.900	24.252
Sectors afins	1.964	24.338	10.115	4.755	5.354	11.620	58.146
Suport tecnològic	352	5.774	5.319	2.174	3.738	8.399	25.756
Fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia	100	1.280	437	317	411	372	2.917
Total MÈDIA	2.760	36.717	20.916	8.802	12.585	29.291	111.071
Total RMB	103.187	828.266	278.898	149.234	163.578	428.452	1.951.615

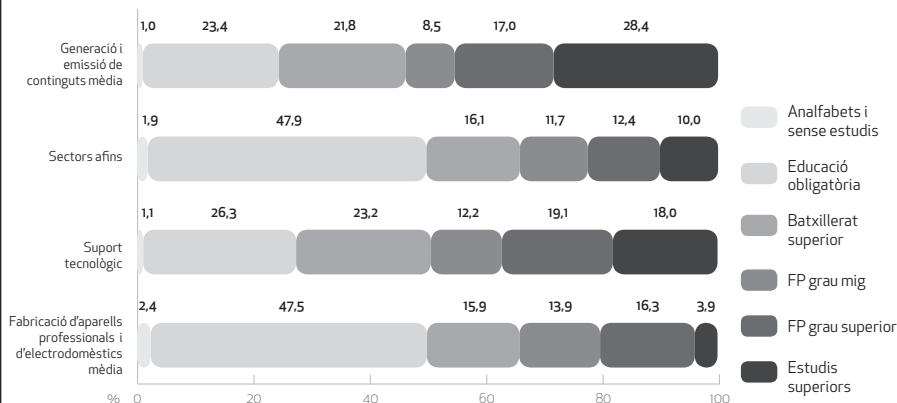
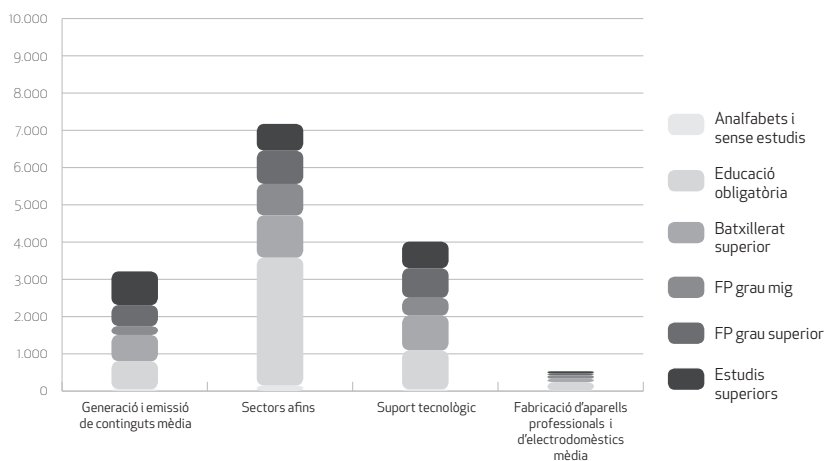
Font: INE, Cens 2001.

GRÀFIC 5

Nivell d'estudis dels ocupats en el sector dels mitjà

(població de 16-24 anys)

SECTOR	NIVELL D'ESTUDIS						TOTAL
	ANALFABETS I SENSE ESTUDIS	EDUCACIÓ OBLIGATÒRIA	BATXILLERAT SUPERIOR	FP GRAU MIG	FP GRAU SUPERIOR	ESTUDIS SUPERIORS	
Generació i emissió de continguts mèdia	31	750	699	272	546	913	3.211
Sectors afins	138	3.421	1.151	835	889	714	7.148
Suport tecnològic	43	1.048	925	487	761	715	3.979
Fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia	12	242	81	71	83	20	509
Total MÈDIA	224	5.461	2.856	1.665	2.279	2.362	14.847
Total RMB	5.960	115.907	39.364	28.314	29.527	27.896	246.968

Font: INE, Cens 2001.

Segons la dades dels Cens 2001, pràcticament la meitat dels ocupats de 16 i més anys del sector dels mèdia (858.146 treballadors) es concentra en el subsector de sectors afins (edició, arts gràfiques i altres activitats artístiques) i la resta es s'aglutina als subsectors de generació i emissió de continguts mèdia, i de suport tecnològic. Els ocupats en el subsector de fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia són els que tenen un pes més petit.

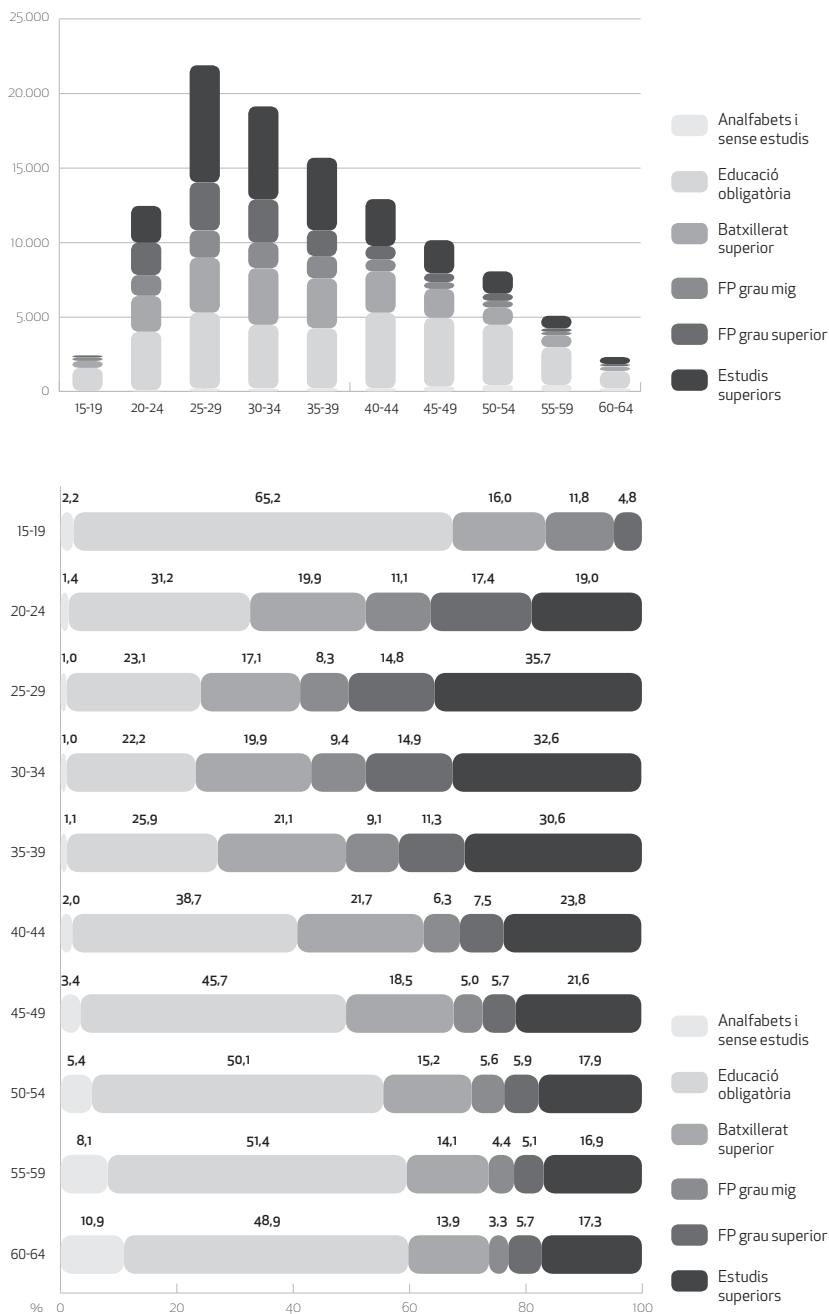
La presència dels treballadors amb formació professional és inferior al 20 % en els subsectors de sectors afins i de generació i emissió de continguts mèdia (dels quals un 9,2% i un 12,7% són treballadors amb FP grau superior, respectivament). En canvi, el pes de la formació professional és superior al 20 % en els dos subsectors restants (en els quals el 14 % són treballadors amb FP grau superior).

Cal destacar un elevat pes dels ocupats amb estudis superiors en el subsector de generació i emissió de continguts mèdia, i de suport tecnològic. I una elevada presència d'ocupats amb educació obligatòria en els subsector de sectors afins i de fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia.

En el cas de la població ocupada de 16 a 24 anys, el pes dels ocupats amb formació professional és més elevat que per la població de 16 anys. Per subsectors, el pes dels ocupats en formació professional en els subsectors de suport tecnològic i de fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia se situa al voltant del 30 % (dels quals un 19,1% i un 16,3% són de FP grau superior, respectivament). En canvi, per als subsectors de generació i emissió de continguts mèdia i de sectors afins, el pes de la FP se situa al voltant del 25% (dels quals un 17% i un 12,4% són de FP grau superior, respectivament).

GRÀFIC 6

Població ocupada del sector dels mèdia segons nivell d'estudis per trams d'edat quinquennals

Font: INE, Cens 2001.

Si fem l'anàlisi per trams d'edat, en el conjunt del sector dels mèdia, el pes de la població ocupada amb estudis superiors és el més important en els trams d'edat entre els 25 i 40 anys. En canvi, en els trams d'edat a partir dels 40 anys el grup dels ocupats amb educació obligatòria és el més nombrós.

Pel que fa a la presència dels treballadors amb estudis de formació professional, se situa entre el 20 % i el 30 % i es concentra principalment en els trams d'edat entre 20 i els 40 anys. A més, en la majoria de casos el pes de la FP de grau superior és superior al pes de la FP de grau mitjà.

5 Els mèdia a la RMB: tendències de futur

5.1. Dificultats i potencialitats del sector dels mèdia a la RMB

La regió de Barcelona concentra, juntament amb la de Madrid, la major part de les empreses del sector audiovisual a Espanya. En el cas de Barcelona, aquest fet s'explica bàsicament per la presència de TV3 i Mediapro. A l'espai del 22@ s'hi acumulen multitud d'organitzacions (des de microempreses que comencen fins a grans corporacions que operen en l'àmbit global) que mantenen una relació constant, ja sigui a través d'institucions que faciliten i promouen el contacte (Fundació BCN Media) o perquè actuen com a socis en alguns projectes puntuals. La presència d'un gran nombre d'empreses en el territori facilita que tota la indústria auxiliar vinculada al sector també estigui present: edició, relacions públiques, lloguer de material, postproducció, etc. El fet que hi hagi parcs audiovisuals, tant en actiu (Terrassa) com en projecte (Barcelona Zona Franca), facilita la instal·lació d'empreses, tot i que algunes de les persones entrevistades plantegen dubtes sobre si hi ha suficient massa crítica per totes aquestes infraestructures.

De fet, segons dades de Fundació BCN Media, es calcula que el sector del mèdia a Catalunya suposa el 4% del PIB i ocupa el 5% de la població, malgrat que no representa un ús intensiu de mà d'obra. El subsector audiovisual és el que més augmenta en VAB des de 2002, mentre que els altres subsectors (com el de llibres, premsa, etc.) estan més estancats.

Es tracta d'un sector d'important ordre econòmic, estratègic i d'innovació, pel producte en si però també pel desenvolupament de tècniques, continguts o aplicacions que altres empreses poden incorporar al seu àmbit (màrqueting, investigació de mercat, equips d'àudio i so, publicitat, educació, salut, etc.). També s'ha de tenir en compte que les generacions futures seran unes grans consumidores de continguts mèdia i, per tant, s'haurà de poder donar servei a aquestes necessitats.

És un sector, però que es troba dividit en dos nivells:

- Un **nivell més tradicional** associat a l'àmbit de la televisió, la ràdio, la publicitat, l'edició o la web, que actualment està en procés de canvi i de reorientació degut a la

crisi del sector audiovisual. Aquesta crisi s'origina l'any 2004 amb l'aparició de les noves plataformes televisives i l'augment de l'oferta de canals de televisió. Com a conseqüència, l'audiència de les cadenes de televisions se segmenta i es redueix fent que disminueixin els ingressos per publicitat. Aquesta situació provoca que les cadenes ajustin els preus de compra de nous continguts audiovisuals, tot i que el cost de produir-los es mantingui estable i no hi hagi marge per reduir-lo.

El canvi en els patrons de consum cultural també obligarà a canviar els canals i les finestres de visualització dels continguts. En aquest sentit, es preveu que la incorporació de nou software i hardware per a la visualització de la TV i de nous continguts audiovisuals desdibuixarà els límits que estableixen què és la televisió, què és internet, ... Es tracta del que ja es comença a anomenar *Internet 3.0*, un concepte segons el qual internet passa a ser accessible des de multitud de formats i suports, i que queda integrat en totes les esferes d'allò quotidià i es desvincula de l'associació ordinador-internet.

Aquests canvis socials i de consum, obligaran les empreses productores i televisives a abandonar la publicitat (principal font d'ingressos actual) per passar més a la subscripció de continguts (pagament per visió o *pay per view*) ajustats al seu públic objectiu.

Davant d'aquesta situació, algunes empreses han optat per diversificar la seva activitat ampliant-la a altres sectors: editorial, multimèdia, web, documentals, continguts digitals, desenvolupament de productes propis i la seva posterior internacionalització, etc.

- Un **nivell més avançat i basat en la innovació**: format per empreses que davant d'un entorn cada vegada més global s'estan posicionant i intenten ser competitives a partir de la innovació i el desenvolupament de nous continguts i aplicacions. En aquest sentit, les empreses busquen les noves aplicacions als *gadgets* o dispositius multimèdia (telèfons mòbils, iPhone, iPad, etc.), com una forma de donar resposta a aquest nou canvi de paradigma on les cadenes televisives i les productores han de fer front a un nou escenari de segmentació de l'audiència. La solució és fer arribar els continguts digitals als diferents segments i perfils de població que interessa i personalitzar la publicitat, de manera que guanyi eficàcia.

Per tant, les noves línies s'adrecen a dos àmbits:

- Fer que internet sigui accessible des de tots els formats possibles de manera que quedi integrada totalment en totes les esferes d'allò quotidià.
- Conèixer el públic i el consumidor dels continguts finals per veure què és el que demana (en quin format vol veure el producte), com ho demana i quan ho demana. En definitiva, ajustar-se a les seves necessitats i buscar-ne la fidelització a partir de treballar la marca, el sentiment de pertinença, i la identificació amb el canal de visualització.

lització. Per tant, caldrà molt de màrqueting i treballar el producte final per fer-lo arribar a qui el necessita.

Tots els actors consultats coincideixen en que aquelles empreses que siguin capaces de crear necessitats i donar-hi resposta seran les més competitives.

Per respondre a aquest nou paradigma, les empreses estan treballant en la incorporació de nous perfils professionals que complementin les plantilles actuals i donin resposta al nou escenari plantejat en el sector: psicòlegs socials, sociòlegs, antropòlegs, llicenciats en belles arts, capaços d'interpretar les noves formes de relació humanes i la relació entre les persones i la tecnologia.

Actualment, es pot dir que el sector de l'audiovisual en general viu un moment de transició quant a la incorporació de nous formats i *finestres* d'accés als continguts (televisió, internet, telèfon mòbil, etc.); i viu també canvis en els models de consum i de distribució. Tanmateix, per fer aquesta reorientació del sector, s'han trobat resistències dels propis actors ja que una part del sector produeix d'una manera molt tradicional i té dificultats per canviar al nou model.

També s'ha detectat l'existència de nous reptes tecnològics que dificulten aquest canvi estratègic del sector. En primer lloc, els formats audiovisuals basats en la tecnologia digital que permetran traslladar els continguts digitals a totes les plataformes possibles i, en segon lloc, a les 3D (3 dimensions), que tot i ser una tecnologia costosa a la llarga s'acabarà imposant. Catalunya es pot trobar en una situació en què no hi hagi prou personal tècnic qualificat per operar amb aquesta tecnologia, de manera que sigui necessari oferir formació en les noves tècniques que requereix el sector (so, il·luminació, imatge, càmera, etc.).

L'aparició de noves empreses operadores de TV per internet i productores de petites dimensions fragmentarà el mercat i obligarà al sector a posicionar-se amb agilitat per així donar resposta a les demandes del mercat.

5.2. Prospectiva de la demanda de titulats en formació professional

Per calcular la demanda total de treballadors amb FP del sector dels mèdia es fan dos tipus de projeccions.

En primer lloc a partir de les dades del Cens 2001, partint de la premissa que l'interval d'edat més jove (16-24 anys) amb estudis de formació professional s'aproxima a les persones que accedeixen al sector, calculem les **necessitats estructurals estimades anuals de titulats en FP**.

En segon lloc, a partir de les dades de treballadors registrats a la Seguretat Social (afiliats i autònoms) i de les taxes de participació a la formació professional dels treballadors registrats al Cens 2001, es calculen les **necessitats tendencials estimades anuals de titulats en FP**. La tendència anual s'obté de l'evolució del nombre de treballadors registrats a la Seguretat Social en el període 2001-2008. (els resultats detallats de l'estimació es poden veure a l'Annex 3).

A partir d'aquest càlculs podem identificar unes tendències i necessitats de futur que es poden resumir d'una manera qualitativa a la taula següent:

TAULA 5

Projeccions estructurals i tendencials

Sector	Necessitat estructural estimada anual	Necessitat tendencial estimada anual	Necessitat total*
Mèdia	++	-	++
Generació i emissió de continguts mèdia i sectors afins	++	-	++
Suport tecnològic	+	-	+
Fabricació d'aparells professionals i d'electrodomèstics mèdia	+	-	-

* Interpretació:

- ++ Les necessitats de treballadors amb FP seran força més elevades respecte a les actuals.
- + Les necessitats de treballadors amb FP seran més elevades respecte a les actuals.
- Les necessitats de treballadors amb FP seran menys elevades respecte a les actuals.
- Les necessitats de treballadors amb FP seran força menys elevades respecte a les actuals.

Font: elaboració pròpia.

El sector dels mèdia té unes necessitats totals de titulats en FP positives. Tot i que el reemplaçament dels treballadors del sector (necessitats estructurals estimades) és positiu, es veu reduït per la demanda negativa derivada del creixement estimat del sector (necessitats tendencials).

La projecció pel sector dels mèdia mostra que les necessitats tendencials de formació professional seran en el futur menors a les actuals; això serà així si es compleix una de les dades utilitzades en l'estimació: l'ocupació del sector s'ha reduït del 2001 al 2008.

La projecció de les necessitats totals d'ocupats del sector dels mèdia varia segons el subsectors. És molt positiu per al subsectors de generació i emissió de continguts mèdia i de sectors afins, positiu per al subsector de suport tecnològic i negatiu per a la fabricació d'aparells professionals i electrodomèstics mèdia.

Escenaris d'evolució futura

Per construir els escenaris d'evolució futura s'ha recollit la informació tant de l'anàlisi quantitativa com de la qualitativa i s'ha diferenciat entre els factors que afecten a l'evolució del sector i els factors que afecten als nivells mitjans de formació.

Factors destacats que afecten l'evolució del sector, des d'un punt de vista **quantitatiu**:

- Importància del sector: 4 % del PIB i 5 % de l'ocupació a Catalunya (Font: Fundació BCN Media).
- L'evolució del sector ha estat d'una gran estabilitat (en assalariats, autònoms i empreses).
- Respecte a l'evolució general de la RMB, el sector dels mèdia ha presentat taxes de creixement inferiors a la mitjana de la RMB.

Des d'un punt de vista **qualitatiu**:

- Presència d'empreses tant de gran dimensió com moltes de petites; presència d'organitzacions que promouen el contacte entre empreses i la innovació al sector (Fundació BCN Media).
- Procés de transició pel que fa als formats (televisió, internet, mòbil) i en els models de consum i distribució.
- Sector amb un pes important de l'externalització i de rotació de treballadors, que implica la dificultat d'actualització dels coneixements.
- Entre les empreses i professionals del sector existeix una clara divisió entre els que utilitzen tecnologies tradicionals i els que utilitzen tecnologies modernes (digitals).
- Es preveu que les generacions futures seran grans consumidores de continguts mèdia. Per tant, es preveu un gran potencial de creixement del sector.
- Aparició i/o desenvolupament de nous formats: fragmentació de la demanda que portarà a un augment de la diversitat, pot exigir un esforç d'adaptació per les empreses. Element d'incertesa sobre el desenvolupament futur del sector en l'àmbit local.
- El desenvolupament d'infraestructures de telecomunicació a la RMB (internet d'alta velocitat, tant via cable com via ràdio) té un efecte molt positiu sobre el sector, ja que fa possible oferir més (i nous) productes i serveis multimèdia.

Factors destacats sobre els nivells mitjans de qualificació, des d'un punt de vista **quantitatiu**:

- El grup de treballadors amb un pes més destacat d'aquest sector (gairebé el 40 % el 2001) té formació de batxillerat superior o formació professional de grau mitjà o superior, per sobre de la proporció de treballadors amb estudis superiors (26 %).

- A la franja d'edat més jove (16-24 anys), que ens pot indicar el nivell de formació per entrar a treballar al sector, s'observa que el pes dels titulats en batxillerat superior o formació professional de grau mitjà o superior, és més elevada (prop del 50%).
- Respecte els nivells educatius per franges d'edat, s'observa com els nivells formatius de les franges més joves són més elevats que el de les franges de més edat.

Des d'un punt de vista **qualitatiu**:

- Els treballadors amb FP tenen una bona base de coneixements tècnics, però...
- Manca formació en les novetats tècniques més recents (cinema en 3D), entre altres coses perquè el professorat mateix no té formació en aquests àmbits; això redueix la competitivitat de tot el sector.
- Manca capacitat d'atracció de talent de fora, els sous no són atractius.
- És important el canvi tecnològic per traslladar els continguts a noves plataformes que requerirà personal tècnic qualificat.
- Els dèficits en FP en animació, informàtica, arts gràfiques i videojocs provoquen l'alentiment en el desenvolupament del sector.

Escenaris de futur

A partir de la informació qualitativa i qualitativa recollida es poden plantejar dos escenaris de futur per a aquest sector.

Escenari 1: un escenari continuista en què no se solucionen els problemes de formació i adequació dels nivells mitjans de formació. Per tant, el sector continuarà creixent per sota de la mitjana de la RMB. Aquest escenari pot passar a ser negatiu en el cas que la manca de competitivitat del sector s'agreugi per la manca de capacitat d'adaptació dels tècnics als nous formats i preferències dels consumidors.

Escenari 2: un escenari optimista, en què se solucionen o almenys es redueixen els dèficits de formació i d'infraestructura, de manera que el sector pot fer front al increment de demanda prevista. Això es traduirà en un creixement del sector per sobre del creixement mitjà de la RMB. Una qualificació més ajustada dels nivells mitjans de formació pot fer que el pes d'aquest nivell s'incrementi sobre el total, tot i que ja presenta un pes força important.

TAULA 6

Escenaris de futur

Escenari	Hipòtesis sobre l'evolució del sector	Hipòtesis sobre l'evolució dels nivells mitjans de qualificació	Evolució global
Escenari 1	Creixement per sota de la mitjana de l'economia.	No es solucionen els problemes de formació i adequació dels nivells mitjans de formació.	La demanda de professionals amb nivells mitjans de formació no variarà respecte a l'actualitat.
Escenari 2	Creixement igual o superior a la mitjana de l'economia.	Es solucionen o es redueixen els dèficits de formació de manera que el sector pot fer front al increment de demanda prevista.	La demanda de professionals amb nivells mitjans de formació augmentarà respecte a l'actualitat per efecte tant del creixement del sector com per l'augment del seu pes a l'interior del sector.

6 L'encaix entre l'oferta i la demanda de competències en el sector dels mèdia a la RMB

6.1. La demanda de competències professionals

Les empreses del sector tenen identificats 2 perfils de treballador diferenciats:

Creatiu. Professional amb formació universitària, des d'enginyers informàtics o de telecomunicacions fins a llicenciats en disciplines més humanístiques (història de l'art, belles arts, etc.). És l'encarregat de pensar la idea, analitzar les necessitats del mercat i dels usuaris, conceptualitzar el producte i, finalment, iniciar-ne el desenvolupament. Posteriorment, l'equip tècnic serà el responsable de desenvolupar-lo fins a la seva comercialització.

Tècnic. Professional que desenvolupa de manera aplicada les idees plantejades pels professionals de perfil creatiu; és a dir, s'encarrega de la materialització de la idea.

El tècnic d'FP seria l'adequat per cobrir el segon d'aquests perfils. En general, les empreses del sector constaten que els treballadors amb formació en FP tenen una bona base i uns coneixements tècnics i precisos d'allò que fan. Per contra, en alguns casos els costa ser capaços de conceptualitzar la idea (una feina que se'ls demana des d'un perfil més creatiu) i veure si n'és factible el desenvolupament.

Existeix una tendència en el sector d'anar cap a perfils professionals híbrids, és a dir, tipus de persones que tenen, almenys, dos pols de coneixement molt oposats entre sí (per exemple, disseny gràfic i història de l'art). Una cosa semblant succeeix amb la figura del creatiu i del tècnic. En la mesura que els professionals de l'FP siguin capaços de compatibilitzar competències d'ambdós dominis, seran més autònoms i podran definir un lloc de treball amb més garanties.

L'èxit al sector depèn molt del talent i de l'ús intensiu de les TIC. En l'àmbit del país, el sector dels mèdia no és capaç d'atraure talent de països de fora perquè els sous no són atractius, la qual cosa dificulta encara més que professionals estrangers del sector s'instal·lin al territori. La incorporació de professionals d'altres països, d'entorns culturals diferents i amb disciplines formatives diverses en empreses del sector és valorat com molt positiu, ja que pot fer emergir el xoc *conceptual* i els reptes per corregir-lo

des de diferents òptiques. També valoren com positiva una formació totalment diferent respecte d'allò que es fa, per veure punts de vista diferents i plantejar nous interrogants i noves maneres de fer front als problemes.

6.2. Anàlisi de l'oferta d'FP pel sector

L'anàlisi de l'oferta d'FP es presenta diferenciada entre els tres subsectors de formació (inicial, per a l'ocupació i contínua).

Les famílies professionals que actualment ofereixen cicles formatius vinculats al sector dels mèdia són les d'arts gràfiques, imatge i so, la imatge personal i els ensenyaments de règim artístic. En total, aquestes famílies professionals engloben un total de 16 titulacions, de les quals 10 són de grau superior i 6 de grau mitjà. Aquestes titulacions s'imparteixen a un total de 34 centres de la RMB. Aquestes 16 titulacions són molt diverses, variades i heterodoxes, ja que engloben totes les dimensions del procés de producció dels diferents suports dels productes mèdia. De manera concreta, en termes d'activitat econòmica aquest ventall de titulacions es vincula als àmbits següents:

- **Comunicació Audiovisual i espectacles:** GM (grau mitjà) de laboratori d'imatge, GS (grau superior) d'imatge, GS de producció d'audiovisuals, ràdio i espectacles, GS de realització d'audiovisuals i espectacles, GS de so, GM de caracterització i GS d'imatge personal.
- **Indústries gràfiques i suport paper:** GM d'impressió en arts gràfiques, GM de pre-impressió en arts gràfiques, GS de disseny i producció editorial i GS de producció en indústries d'arts gràfiques.
- **Publicitat:** GS de gràfica publicitària, GS d'il·lustració.
- **Activitats artístiques:** GM Art final de disseny gràfic, GM d'autoedició i GS de fotografia artística.

TAULA 7

Oferta de formació inicial vinculada al sector dels mèdia

Famílies professionals vinculades al sector dels mèdia	Nombre de titulacions (RMB)	Nombre de centres (RMB)
Arts gràfiques	16	34
Imatge i so		
Imatge personal		
Ensenyaments de règim artístic		

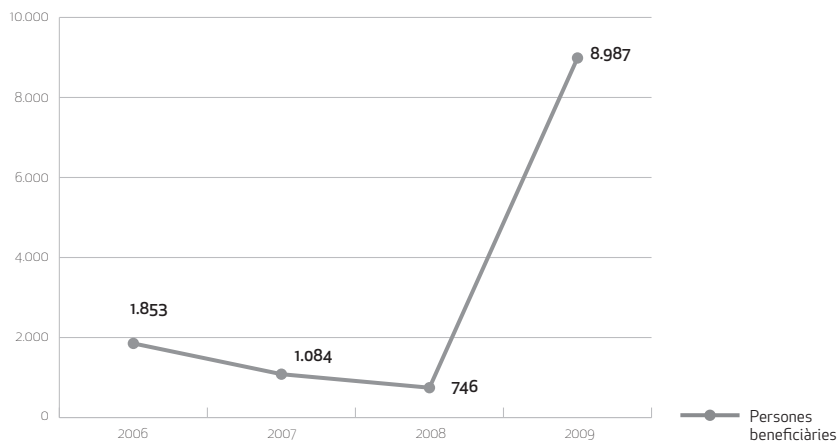
Nota: a l'Annex es pot trobar per a cada cicle formatiu: l'anàlisi locacional, l'alumnat graduat, les taxes de preinscripció, l'alumnat matriculat i la inserció laboral.

L'oferta associada a l'amplíssim sector de la comunicació i els espectacles és molt extensa i cal analitzar-la en les seves diferents vessants subsectorials. Tot i així, es tracta de cicles formatius amb una inserció laboral molt baixa (com per exemple el GM de caracterització o el GM d'imatge personal, que es troba per sota del 25%) i una demanda que supera, de molt, les possibilitats d'inserció en el sector. Cal esmentar que l'oferta actual vinculada al sector dels mitjans es troba en procés de redefinició i actualització. Aquest fet suposa que probablement en un curt/mitjà termini aquesta es modificarà.

Pel que fa a l'oferta de formació ocupacional s'han identificat 16 tipus d'accions formatives subvencionades pel Servei d'Ocupació de Catalunya i executades per operadors públics o privats, així com 17 tipus d'accions formatives oferides als CIFO. Les dades analitzades constaten una aposta decidida pel Servei d'Ocupació de Catalunya en la formació relacionada amb aquest sector, especialment per l'accelerat avenç de les noves tecnologies i la transversalitat d'aquestes competències en els diferents sectors. L'any 2008, en el context de la crisi econòmica es van oferir 746 accions formatives, en comparació amb les 1.500 accions de mitjana que s'havien ofert anys anteriors. Per a l'any 2009, l'oferta es va incrementar en un percentatge aproximat del 1.200 %, de manera que va passar de 746 beneficiaris a 8.987 l'any 2009.

Amb relació a la formació subvencionada des del CONFORCAT (prioritàriament adreçada a treballadors/es en actiu) s'ha identificat un conjunt de 321 accions formatives executades a la RMB el 2008. Aquestes accions formatives corresponen a 90 tipus de cursos que bàsicament capaciten les persones per utilitzar nous programaris (Adobe, Autocad, etc.) o bé per conèixer i manejar eines pel disseny gràfic i de webs, edició i muntatge d'imatges, tècniques d'edició, preimpresió i impressió, entre d'altres.

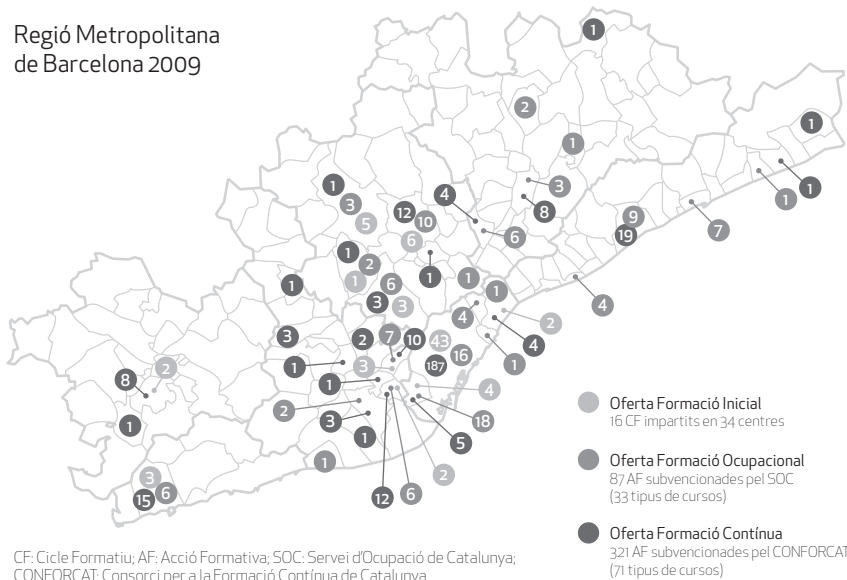
Gran part de l'oferta formativa per a l'ocupació (ocupacional i contínua) que s'associa al sector dels mitjans és, en realitat, una formació molt centrada en competències digitals que poden ser aplicades a diferents sectors d'activitat. La formació contínua especialitzada i d'alt nivell és un requisit bàsic per a un sector que treballa en entorns d'innovació tecnològica contínua. Malauradament, la mida de les empreses i l'elevada presència d'autònoms dificulta l'accés i la definició d'una oferta de formació contínua que asseguri l'actualització de les competències d'aquests professionals.

GRÀFIC 7 Persones beneficiàries de formació ocupacional en mèdia

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOC.

FIGURA 5 Anàlisi locacional de l'oferta formativa associada al sector dels mèdia

Regió Metropolitana de Barcelona 2009

CF: Cicle Formatiu; AF: Acció Formativa; SOC: Servei d'Ocupació de Catalunya; CONFORCAT: Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya.

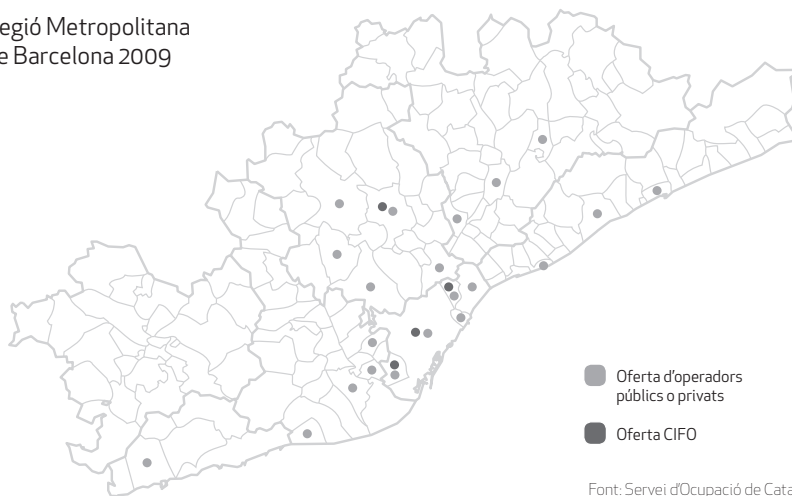
Font: Departament d'Educació, 2010, SOC 2009, CONFORCAT, 2008.

Base cartogràfica: IERMB.

FIGURA 6

Formació per a l'ocupació associada al sector dels mèdia prioritàriament orientada a treballadores i treballadors en atur

Regió Metropolitana
de Barcelona 2009

Font: Servei d'Ocupació de Catalunya.
Base cartogràfica: IERMB.

6.3. Anàlisi de l'encaix entre l'oferta i la demanda de competències professionals

En el sector dels mèdia és especialment difícil trobar un equilibri entre les necessitats del mercat laboral i la formació obtinguda per l'individu. En aquest sentit, una formació avançada en el sector dels mèdia requereix un nivell d'especialització força elevat, tal com demostra l'existència de 16 tipus de cursos de formació inicial i més de 30 tipus de cursos de formació ocupacional vinculats al sector. D'altra banda els ocupadors i les ofertes de portals de feina més importants demanden professionals molt especialitzats en una àrea concreta, però que alhora controlin tot el procés de producció i diverses àrees dels mèdia, no només una parcel·la. En aquest sentit, el desajust s'identifica en el perfil polivalent i més generalista que demanda el mercat laboral i la probable "sobreespecialització" de l'oferta formativa del sector, que tindria com a conseqüència un professional molt especialitzat en parcel·les de producció concretes però que desconeix els processos de producció globals.

El gruix de l'oferta formativa d'aquest sector es concentra principalment a les àrees de comunicació audiovisual (televisió, radio i espectacles) i d'indústries gràfiques i suport paper. En el primer cas sembla que s'està donant un cert estancament del sector que provoca que el mercat no pugui absorbir a tots els professionals que es produeixen anualment. En el segon cas, el de les indústries gràfiques i suport paper, sembla que s'identifica un equilibri més clar entre el nivell d'especialització dels professionals procedents del sistema d'FP i les necessitats d'especialització del teixit productiu.

En els altres dos àmbits, publicitat i activitats artístiques, hi ha una baixa oferta formativa en comparació, ja que només 4 dels 16 cursos vinculats al sector dels mèdia tenen a veure amb aquests dos àmbits.

Les empreses parlen d'un desajustament entre la tasca realitzada pels departaments de disseny gràfic i la que fan els departaments d'informàtica de les empreses dedicades als mèdia. En aquest sentit, troben a faltar un professional capaç de dur una idea a la pràctica, de saber si allò que s'ha pensat a l'àrea creativa pot ser desenvolupat per la part tècnica. Els problemes de diàleg/comunicació entre imatge/disseny/arts gràfiques i els desenvolupadors informàtics s'originen per la formació en informàtica que reben els professionals de l'FP. Són coneixements bàsics en informàtica que no permeten desenvolupar els continguts necessaris per interactuar a partir d'interfícies, videojocs, etc. Aquest fet provoca un alentiment en el desenvolupament de projectes i frena la capacitat d'innovació del producte amb la consegüent pèrdua de competitivitat de l'empresa.

El sector identifica el dèficit de capital humà com una de les limitacions del seu desenvolupament. Per exemple, els nous formats audiovisuals es basen en la tecnologia digital i en les 3D o en els tècnics coloristes, mentre que a Catalunya no hi ha prou tècnics qualificats en aquestes tècniques. Part d'aquesta problemàtica seria producte de la manca de professorat qualificat per impartir els coneixements i les tècniques que necessita el sector, ja que no s'ha realitzat un procés de reciclatge de nous coneixements i tècniques.

Fins a l'actualitat, la major part dels professionals i tècnics del sector audiovisual s'han anat formant a partir de la pròpia experiència i de molts anys de dedicació. Davant de la irrupció de noves tecnologies en el sector, els més joves ja comencen a sortir de les escoles de cinema amb una formació més explícita i completa, o bé marxen als Estats Units o a l'Àsia per conèixer les tècniques i la seva aplicació. El problema és saber si els tècnics més veterans i amb més experiència seran capaços de fer el reciclatge formatiu per adaptar-se al canvi tecnològic que ja ha començat i si es formaran en les noves tècniques que necessita el mercat o bé quedaran despenjats sense possibilitats de reciclar-se i readaptar-se. Una part del problema en aquest procés de reciclatge es ser causat pel fet que el treballador té un perfil d'autònom o *freelance*, de manera que no té el recolzament de l'empresa per formar-se segons les seves necessitats, com sí que es fa en altres sectors productius, en els quals l'organització orienta i promou els cursos pels seus treballadors segons les seves necessitats.

Finalment, la manca de coneixements d'anglès en un entorn i sector cada vegada més globalitzat i interconnectat planteja dubtes sobre la competitivitat de moltes de les empreses del sector si el que es vol és tendir a la internacionalització. Així mateix, en general, entre els tècnics que provenen de la formació professional es troba a faltar una actitud més proactiva i clarament orientada al desenvolupament de nous produc-

tes i aplicacions que puguin tenir sortida al mercat. Per respondre a les necessitats de les empreses, cal ser capaç de generar problemes i les solucions per resoldre'ls. En resum, el perfil necessari a mitjà termini per les empreses és el d'algú que creï el seu propi lloc de treball: provocar el problema per ser capaç de resoldre'l.

7 Recomanacions polítiques per millorar l'encaix entre l'oferta d'FP i les necessitats del sector dels mèdia a la RMB

Les recomanacions polítiques relatives a l'oferta d'FP en el sector dels mèdia són:

- **Aposta per l'excel·lència i la innovació:** no és que quantitativament el sector dels mèdia hagi de créixer molt en termes d'ocupació en els propers anys. De fet, molts cicles formatius vinculats a aquest sector presenten taxes d'inserció relativament baixes. No obstant això, s'ha de tenir present que es tracta d'un sector amb una gran capacitat d'innovació i de creació de valor afegit. En gran part, el futur del sector serà determinat per la competència i l'emprenedoria del seu capital humà. Els representants dels sectors manifesten les dificultats per trobar professionals que combinin l'expertesa tècnica amb la capacitat creativa. Cal desenvolupar una oferta en FP que, malgrat ser reduïda en termes quantitatius i selectiva en l'accés, gaudeixi d'una gran qualitat, estigui a l'avantguarda dels avenços tecnològics i generi professionals creatius i emprenedors capaços d'idear productes i models de negoci amb futur.
- **Potenciació de la figura del professorat especialista:** la velocitat amb què se succeeixen les innovacions en el camp dels mèdia i, especialment, en les TIC requereix de la incorporació al sistema d'FP de formadors en permanent contacte amb les empreses més capdavanteres del sector. L'elevat grau d'especialització en el sector no fa necessari que aquest professorat sigui quantitativament molt important, però sí que sigui especialista en els diferents àmbits d'activitat.
- **Planificació integrada de l'oferta d'FP:** molts dels professionals del sector són autònoms i tenen dificultats per accedir a la formació contínua. Per la constant pressió innovadora en el sector, es fa necessari facilitar l'accés d'aquests professionals a la formació si no es vol malbaratar aquest capital humà. Novament, aquesta formació haurà de ser molt especialitzada i avançada. En aquest cas, la formació contínua hauria de ser concebuda com els "màsters" d'especialització del sector, però amb una càrrega lectiva molt menor i amb una major flexibilitat.
- **Agregació estratègica dels centres d'FP en els clústers urbans actualment existents:** el sector dels mèdia disposa d'associacions sectorials tant importants com BCN Mèdia. La clusterització de l'activitat d'empreses i universitats en el territori ja és un

fet. Caldria incorporar centres capdavaners d'FP a aquests clústers urbans, per tal que es puguin beneficiar de la col·laboració estratègica amb aquests sectors. És evident que el sistema d'FP no pot mantenir dotacions tecnològiques de primer nivell als centres. En són prova les dificultats de l'administració educativa per finançar la instal·lació i el manteniment d'algunes tecnologies 3D als centres. L'agregació a aquests clústers urbans permetria, entre d'altres coses, que l'alumnat i el professorat tinguessin accés a les últimes tecnologies sense necessitat que fossin propietat dels centres d'FP.

8 Implicacions polítiques generals pel sistema de formació professional

Les recomanacions polítiques generals que aquí es presenten estan fonamentades en les recomanacions sectorials presentades anteriorment, però pretenen anar més enllà. L'anàlisi de l'encaix i el desencaix de l'oferta d'FP en els quatre sectors d'activitat econòmica ha permès extreure lliçons polítiques considerades potencialment útils per al conjunt de l'oferta formativa de l'FP. Aquest conjunt de lliçons s'han agrupat en 4 recomanacions polítiques generals que es presenten tot seguit.

1. Planificació integrada del sistema de formació i qualificació professional

L'evidència produïda en el marc d'aquest estudi ha mostrat la necessitat d'apostar per una planificació integrada del sistema de formació i qualificació professional.

Els mecanismes i òrgans actuals que operen en el territori en el moment de planificar a mig i llarg termini l'oferta en el sistema de formació professional inicial i encara més en el cas de la formació per l'ocupació, evidencien d'una banda la manca de criteris públics, avaluable, sistematitzats i clars, i de l'altra, la manca de vinculació entre els tres subsistemes, la qual cosa dificulta clarament la construcció d'itineraris d'aprenentatge al llarg de la vida i limita la flexibilitat i la permeabilitat entre els tres subsistemes.

En el cas de la formació per l'ocupació, els desequilibris d'oferta en el territori com s'ha fet palès en els quatre sectors ve provocada en bona part pels mecanismes pels quals s'atorguen cursos en un territori. En un context com l'actual, on la formació per l'ocupació adquireix un valor superior, obliga a revisar i esmenar aquests mecanismes.

En concret, l'anàlisi de l'encaix i el desencaix de l'oferta formativa pels quatre sectors econòmics analitzats recomana millorar el nivell d'integració d'aquesta planificació en tres sentits diferents:

- Integració dels tres subsistemes de formació (inicial, ocupacional i contínua) i de qualificació professional en la planificació de la formació i qualificació professional.

- Integració dels representants de les empreses i associacions sectorials en la planificació de la formació i qualificació professional relativa als seus sectors d'activitat econòmica.
- Integració dels representants i agents territorials en la planificació de la formació i qualificació professional en el territori.

El propassat mes de febrer els departaments d'Educació i Treball van constituir la Comissió del Sistema de Formació i Qualificació Professional. Aquesta comissió està formada pels departament d'Educació i de Treball i pels interlocutors socials més representatius de Catalunya: Foment del Treball Nacional, PIMEC-Petita i mitjana empresa de Catalunya, Comissió Obrera Nacional de Catalunya i Unió General de Treballadors de Catalunya. Aquesta comissió pretén contribuir a la planificació, avaluació i coordinació de les polítiques de formació i qualificació a Catalunya. Aquesta iniciativa es valora com positiva, però es demana un major esforç en la direcció d'una planificació integrada de la formació i qualificació professional. En concret, es recomana:

- A. La creació de la Taula de Planificació Integrada de Formació i Qualificació Professional a Catalunya:** la Comissió del Sistema de Formació i Qualificació Professional, formada pels Departaments d'Educació i Treball i els agents socials, hauria d'impulsar la creació d'aquesta Taula de Planificació. La Taula de Planificació integraria les administracions i agents socials responsables de la formació (inicial, ocupacional i contínua) i la qualificació professional. Seria l'ens responsable de la planificació de l'oferta de formació professional a Catalunya.
- B. La creació de les taules sectorials de planificació integrada de la formació i qualificació professional a Catalunya:** aquestes taules sectorials gaudirien de la participació dels representants de les empreses i associacions sectorials i dels responsables de la formació (inicial, ocupacional i contínua) i la qualificació professional de la família professional corresponent. Aquestes taules sectorials dependrien directament de la Taula de Planificació Integrada i elevarien a aquesta les propostes de configuració i ordenació de l'oferta formativa per cadascuna de les famílies professionals.
- C. Articulació dels consells territorials de la formació professional en el Consell Català de la Formació Professional:** els consells territorials de la formació professional han de ser els responsables d'elaborar les demandes i propostes del territori amb relació a la planificació de la formació (inicial, ocupacional i contínua) i la qualificació professional. El Consell Català de l'FP hauria de vehicular aquestes demandes i propostes cap a la Taula de Planificació Integrada de la Formació i Qualificació Professional. Per tal de fer-ho possible, cal una major articulació dels consells territorials en el Consell Català de la Formació Professional.

En l'experiència de països capdavanters en la formació professional com Suïssa, hom pot percebre que la planificació integrada és un element clau del seu sistema de formació i qualificació professional. En concret, la legislació suïssa obliga a la col·laboració entre la Confederació, els cantons i els representants sectorials en la planificació de l'oferta formativa. La Confederació és responsable per la planificació estratègica i el seu desenvolupament, els cantons són responsables de la supervisió i els representants sectorials són responsables de la definició dels continguts. Però el que és un element distintiu del cas suís és que totes les decisions rellevants són discutides i acordades conjuntament i que les tres parts (Confederació, cantons i sectors econòmics) estan representades tant en l'àmbit nacional com cantonal.

2. Agregació estratègica de l'oferta formativa als clústers econòmics en el territori

L'evidència produïda en el marc d'aquest estudi recomana que el sistema de formació i qualificació professional no es quedi al marge dels actuals processos d'agregació estratègica en el territori d'empreses, universitats i centres de recerca i desenvolupament tecnològic. En concret, l'anàlisi de l'encaix i el desencaix de l'oferta formativa per a tres dels sectors econòmics analitzats (logística, medi ambient i mèdia) recomana apostar per l'agregació estratègica de l'oferta formativa a clústers econòmics de caràcter sectorial en el territori. Els principals avantatges associats amb aquesta agregació estratègica són:

- **Accés i ús d'infraestructures i tecnologia punta en els centres de formació:** la gran majoria dels centres de formació professional tenen dificultats per accedir a infraestructures i tecnologies de darrera generació a conseqüència de l'elevat cost econòmic de les mateixes. Determinades branques formatives requereixen una forta inversió en la instal·lació i el manteniment d'equipaments (p. e. les energies renovables), són intensives en l'ús de tecnologies en contínua evolució (p. e. la indústria de continguts) o no poden afrontar les despeses de drets d'autor associades als productes del coneixement (p. e. el programari de gestió logística). Gràcies a l'agregació estratègica, les empreses, els centres de recerca i els centres de formació poden optimitzar l'accés i ús d'infraestructures i tecnologies a un cost menor.
- **Actualització professional del professorat i reforç de l'expertesa pràctica en el currículum:** l'actualització professional del professorat és una condició indispensable per poder oferir una formació pràctica de qualitat a l'alumnat. La proximitat entre els centres de formació i de treball obre un ventall de possibilitats per implementar projectes pedagògics que reforcin l'expertesa pràctica en la formació de l'alumnat. A

més a més, aquesta proximitat facilita el contacte del professorat amb els professionals del sector i la participació en activitats de reciclatge professional.

- **Accés a places de qualitat de formació en centres de treball (FCT):** actualment existeix una gran dificultat en els centres de formació per oferir a l'alumnat places de pràctiques de qualitat en centres de treball. L'agregació estratègica dels centres de formació facilitaria la identificació d'aquestes empreses i el seguiment i avaluació de les pràctiques professionals que s'hi realitzen. Un avantatge afegit de l'agregació estratègica en clústers amb presència d'universitats és la possibilitat de compartir-hi les borses de treball i pràctiques professionals.
- **Coneixement i acompanyament de les tendències en el sector:** l'agregació estratègica dels centres de formació en aquests clústers ha de facilitar la detecció de les necessitats i les tendències del sector pels centres de formació. La presència d'observatoris del sector i associacions sectorials en aquests clústers permetria que els centres de formació tinguessin interlocutors directes i autoritzats per avaluar el grau d'adequació de la seva oferta formativa.
- **Participació en activitats de recerca i desenvolupament:** actualment els centres de formació tenen moltes dificultats per participar en activitats de recerca i desenvolupament. L'agregació estratègica amb centres de recerca i transferència tecnològica facilitaria que una part del professorat del centre pogués participar en aquests projectes. Els beneficis de la participació en aquests projectes de recerca serien tant pels sectors com pels centres mateixos, atès que acaba repercutint directament en la qualitat de la formació.

La Regió Metropolitana de Barcelona disposa de institucions com 22@, que ha estat i és una gran impulsora de l'agregació estratègica dels sectors econòmics, la recerca i la formació en el territori. No sembla raonable que el sistema de formació i qualificació professional es quedi fora d'aquest procés d'agregació en la RMB quan en pot ser un dels grans beneficiats. L'agregació dels centres de formació en aquests clústers econòmics contribuiria a millorar molts dels problemes de desencaix detectats entre l'oferta formativa i les necessitats dels sectors. En aquest sentit, val la pena destacar la iniciativa de l'Ajuntament del Prat de proposar la creació d'un centre integrat de formació professional en logística que es pugui agregar al clúster logístic Plataforma del Delta. Iniciatives com aquesta es podrien estar duent a terme, especialment, en sectors econòmics com els mèdia, que disposen de clústers consolidats en el territori i que actualment es troben en expansió.

3. Aposta pel professorat especialista en els centres de formació inicial

En un context de contínua transformació del món laboral i de les competències professionals associades a un seguit d'ocupacions, resulta especialment important que els docents dels centres de formació professional tinguin un coneixement tant teòric com pràctic d'aquestes transformacions per tal d'incorporar-les en el procés d'ensenyament i aprenentatge a l'aula. La figura del professor especialista permet que els centres de formació professional contractin professionals d'èxit i amb experiència reconeguda que, malgrat no disposar de la titulació corresponent, puguin aportar a l'ensenyament reglat un coneixement molt específic i actualitzat en un determinat camp d'activitat. En el marc d'aquest estudi, empreses de dos dels sectors analitzats (mèdia i logística) han manifestat la necessitat de l'aposta pel professorat especialista.

Anualment, el Departament d'Educació publica la borsa de treball de professors especialistes de formació professional i el procediment per accedir-hi. L'ordre especifica els mòduls i els cicles formatius per als quals els centres poden contractar professorat especialista. La continuïtat de la contractació d'aquest professorat especialista requereix que s'acrediti l'exercici simultani de la seva activitat professional i de l'activitat docent. En concret, s'entén que s'acredita aquest requisit quan el professor especialista ha exercit la seva activitat professional durant un mínim de sis mesos en el darrer any (decret 196/2008, de 7 d'octubre). És per això que una gran part dels contractes del professorat especialista de formació professional són a temps parcial. Quan s'analitzen les dades de contractació de professorat a temps parcial en els centres de secundària, s'observa que la presència d'aquest tipus de professorat als centres públics és molt baixa, més baixa que als centres privats. En concret, en els centres públics d'educació secundària el percentatge de professorat contractat a temps parcial és d'un 4,8% a Catalunya i d'un 6,8% a Barcelona.

En el marc d'aquest estudi, s'ha pogut evidenciar que el sectors més innovadors, com els mèdia, demanden una major presència de professorat amb coneixements actualitzats de les darreres innovacions en els centres de treball. D'altra banda, també s'ha pogut comprovar l'elevat nivell de satisfacció dels sectors amb relació amb els centres que han fet un ús més intensiu de la figura del professorat especialista (p. e. el cicle de gestió del transport). És per aquestes raons que es recomana que els centres de formació professional apostin per la contractació de professorat especialista i que l'administració educativa disposi els incentius necessaris per incentivar els centres a fer-ho.

4. Impulsar polítiques de formació i qualificació professional basades en l'evidència empírica

Les bones decisions polítiques requereixen una base sòlida d'evidència empírica que permeti avaluar l'efectivitat, els cost i la viabilitat de les diferents opcions disponibles.

Establir aquesta base d'evidències és especialment necessari en un àmbit com el del sistema de formació i qualificació professional, en què hi ha tants actors i institucions implicats. Moltes d'aquestes institucions i actors disposen dels seus propis instruments d'avaluació de l'oferta formativa i de detecció de les necessitats de les empreses. A més a més, altres institucions com els centres de recerca, fundacions, universitats o associacions sectorials també produeixen i sistematitzen evidències en el camp de la formació professional. És necessari trobar mecanismes que assegurin la coordinació i l'aprofitament de l'evidència produïda, sistematitzada i acumulada per aquestes entitats en el camp de la formació professional.

El principal instrument de detecció de les necessitats de qualificació de les empreses a Catalunya és l'Enquesta d'Inserció Laboral de les Persones Graduades dels Ensenyaments de Formació Professional. Aquest tipus d'enquestes són un instrument molt valuós per avaluar el nivell d'encaix entre l'oferta i la demanda de qualificacions professionals. Tanmateix, en calen d'altres que permetin arribar a un diagnòstic més detallat de les competències professionals que demanden els sectors econòmics del país. Un altre instrument de diagnòstic molt important en el sistema català de formació i qualificació professional és el Catàleg Nacional de les Qualificacions Professionals. En el procés de creació d'aquest catàleg s'ha consultat els representants sectorials sobre les necessitats competencials del seu capital humà. Tot i així, aquesta encara és una foto massa fixa de la realitat econòmica del país. Calen instruments més dinàmics per tal d'informar la presa de decisions sobre les tendències de futur d'aquests sectors. L'estudi presentat en aquest document és un exemple de la necessitat existent de produir evidència empírica que informi la presa de decisions polítiques en el sistema de formació i qualificació professional. Per tal d'impulsar la producció d'evidència sobre formació professional, es proposa:

- Priorització de la recerca en formació professional en les convocatòries dels organismes públics: a Catalunya existeix un dèficit en el camp de la recerca educativa orientada a les necessitats de qualificació dels sectors econòmics. Calen instruments polítics que incentivin la producció de recerca en aquest camp i que siguin útils per a la presa de decisions polítiques en matèria de formació professional. Un d'aquests instruments poden ser les convocatòries en I+D+i de l'AGAUR. Es proposa que aquestes convocatòries prioritzin el finançament d'estudis de naturalesa econòmica sobre el sistema de formació i qualificació professional a Catalunya.

Les *leading houses* suïsses representen un enfocament únic i innovador per coordinar, a escala nacional, els esforços de recerca sobre formació i educació vocacional i professional i fer que siguin receptius a les prioritats i les necessitats del país en aquest àmbit. Es tracta de centres experts designats, ubicats en universitats, la principal missió dels quals és construir una xarxa de competències per portar a terme projectes de recerca pel seu compte, atorgar contractes de recerca i promoure el talent dels joves investigadors, alhora que mantenen bones connexions a escala internacional. Les *leading houses* s'encarreguen del programa de l'OPET per promoure la recerca en matèria d'FP de manera sostenible, amb un horitzó a mitjà i llarg termini. L'objectiu del programa és examinar les qüestions principals relacionades amb les necessitats del sistema d'FP i aportar evidència empírica procedent de la recerca per facilitar l'elaboració de polítiques i millorar la qualitat global del sistema.

- Creació de l'Observatori Català de la Formació Professional: a Catalunya no existeix cap entitat que coordini la producció, sistematització i mobilització d'evidència empírica sobre formació professional a nivell nacional. En la ciutat de Barcelona, vinculat al Consell de la Formació Professional de la ciutat, ja existeix un Observatori de la Formació Professional. Es recomana la creació d'un Observatori Català de la Formació Professional que assumeixi aquestes funcions per al conjunt del país i que informi la presa de decisions polítiques mitjançant la seva vinculació al Consell Català de la Formació Professional.

El National Centre for Vocational Education Research (NCVER) es va crear l'any 1981 i és una organització sense afany de lucre propietat dels departaments nacionals, estatals i territorials responsables de l'FP. Les seves responsabilitats principals són les següents: a) la coordinació de la recerca en l'àmbit de l'FP, que engloba la gestió dels programes nacionals de concursos de beques d'FP i el programa analític Longitudinal Surveys of Australian Youth (LSAY); b) la recopilació i l'anàlisi de les estadístiques nacionals d'FP i les dades de les enquestes, i c) la coordinació d'un programa nacional d'enquestes de satisfacció per a empresaris i estudiants. L'NCVER té el reconeixement nacional i internacional com a centre líder en la recerca en matèria d'FP i la seva base de dades (VOCED) i el seu lloc web proporcionen un servei únic per als investigadors d'FP de tot el món. La junta de l'NCVER proporciona assessorament als departaments de formació estatal i federal sobre les prioritats nacionals en matèria de formació professional.

– Avaluació de la qualitat de l’oferta de formació professional: el sistema de formació i qualificació professional català està mancat d’una avaluació sistemàtica de la qualitat de l’oferta formativa. Es proposa que la futura Agència Catalana d’Avaluació del Sistema Educatiu dissenyi i implementi una prova nacional que avaluï les competències professionals de les persones graduades en formació professional. A més, es proposa que els resultats d’aquestes avaluacions, juntament amb els resultats d’altres diagnòstics de tipus qualitatiu, serveixin per determinar quins centres de formació professional donen una millor resposta a les necessitats de qualificació de les empreses. Els centres que resultin millor valorats en aquestes avaluacions seran considerats centres d’excel·lència en formació professional, poden accedir a recursos públics addicionals per la implementació de projectes de vinculació amb els sectors econòmics afins.

Pel que fa a la formació per l’ocupació, aquesta avaluació es fa tant o més necessària. D’una banda es proposa una avaluació de la qualitat de l’oferta formativa i el seu ajust a les necessitats del mercat de treball i de l’altra, una avaluació de l’eficiència dels cursos: nivells d’inserció, nivells de promoció professional, etc. Avaluacions anuals o bianuals dels cursos de formació han de permetre millor la qualitat del sistema i guanyar en eficàcia i eficiència, optimitzant oferta i recursos.

9 Annexos

Els següents annexos descriuen:

ANNEX 1: **L'oferta formativa inicial i per l'ocupació vinculada al sector**

- Estudi comportament espacial de l'oferta
- Alumnat graduat
- Preinscripció
- Alumnat total
- Inserció laboral

ANNEX 2: **Participants en l'estudi**

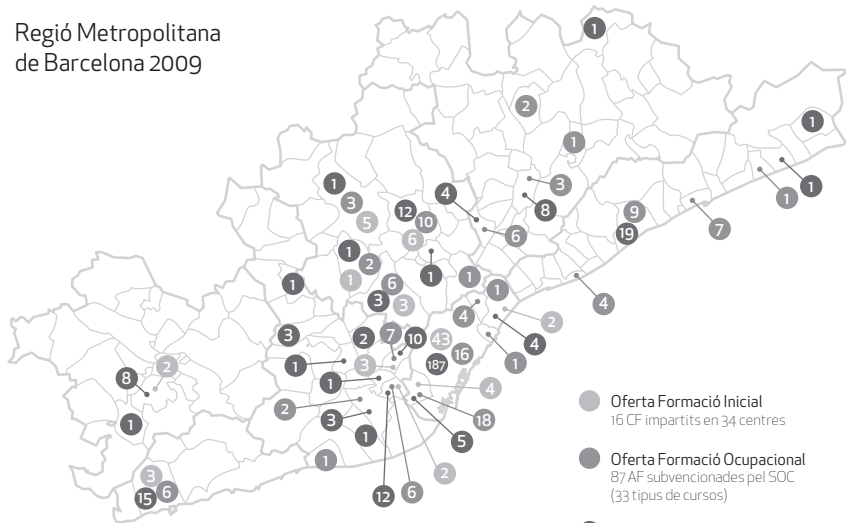
ANNEX 1

L'oferta formativa inicial i per l'ocupació vinculada al sector

GRÀFIC 8

Anàlisi locacional de l'oferta formativa associada al sector dels mèdia

Regió Metropolitana de Barcelona 2009

- Oferta Formació Inicial
16 CF impartits en 34 centres
- Oferta Formació Ocupacional
87 AF subvencionades pel SOC
(33 tipus de cursos)
- Oferta Formació Contínua
321 AF subvencionades pel CONFORCAT
(71 tipus de cursos)

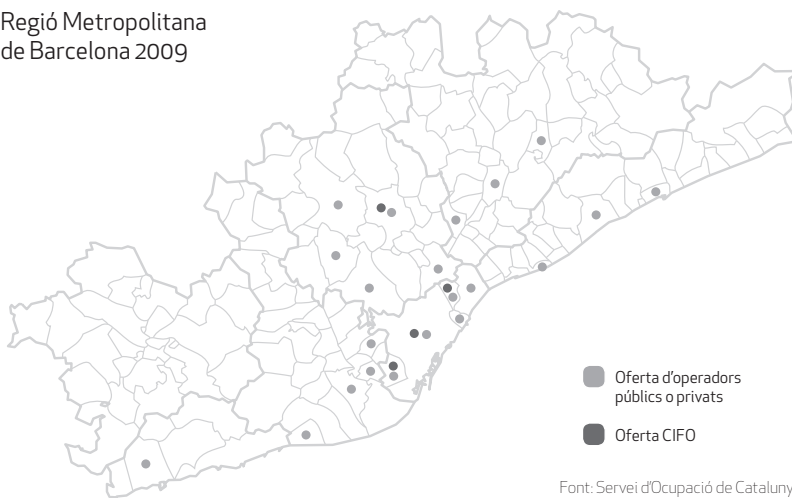
CF: Cicle Formatiu; AF: Acció Formativa; SOC: Servei d'Ocupació de Catalunya;
CONFORCAT: Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya.

Font: Departament d'Educació, 2010, SOC 2009, CONFORCAT, 2008.
Base cartogràfica: IERMB.

GRÀFIC 9

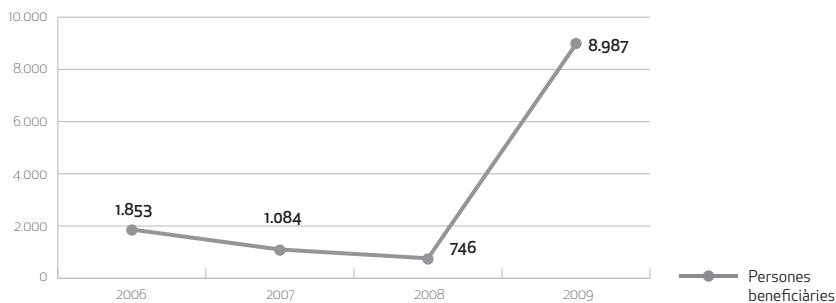
Formació per a l'ocupació associada al sector dels mitjans
prioritàriament orientada a treballadores i treballadors en atur

Àrea	Nom del curs	Nom del curs CIFO
Disseny	Fonaments del retoc digital i escanejat d'imatges	Edició i muntatge d'imatge
	Retoc digital i escanejat d'imatges	Tècniques d'edició avançades
	Llenguatge i disseny gràfic	Vídeo industrial
	Programes de disseny gràfic i il·lustració	ENG (Presca, registre i muntatge d'imatge i so)
	Procés de producció gràfica	Operació d'equips audiovisuals
	Tècniques d'art final	Edició i postproducció en televisió digital
	Programes de maquetació	Tècniques digitals aplicades a la fotografia
	Disseny de pàgina web	Edició de fotografia digital
	L'estructura de la interfície i els elements web i multimèdia	Disseny gràfic digital
	Tractament informatitzat d'imatges	Infografia de mitjans audiovisuals
	Fonaments del programa informàtic de disseny en 2D i 3D	Disseny gràfic (tècnic/auxiliar)
	Programa informàtic de disseny en 2D i 3D	Animació en flash
	Programació de dissenys interactius i animacions multimèdia	Introducció al 3D: modelat de persones, objectes i fons
	Creació d'esquelets i texturització de personatges, objectes i fons en animacions 3D	Postproducció amb after effects
Informàtica	Disseny i implementació de l'estructura d'un web	Administració de servidors i pàgines web
	Comunicació en xarxes i sistemes multimèdia	Disseny web i multimèdia
	Creació d'interfícies gràfiques web per a l'extracció de continguts	

Regió Metropolitana
de Barcelona 2009

Font: Servei d'Ocupació de Catalunya.
Base cartogràfica: IERMB.

Persones beneficiàries de formació ocupacional: mitjana

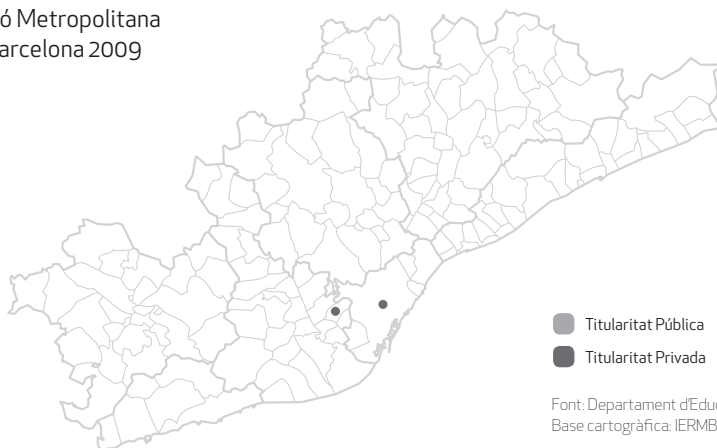

GRÀFIC 10

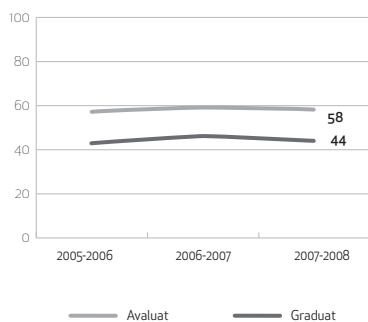
Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

Estudi del comportament espacial de l'oferta

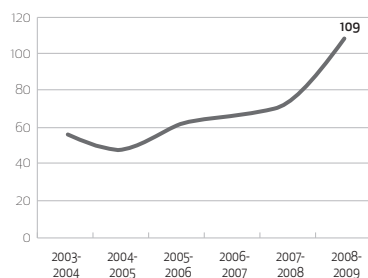
CFGM Impressió en arts gràfiques. 1 curs acadèmic

Regió Metropolitana
de Barcelona 2009

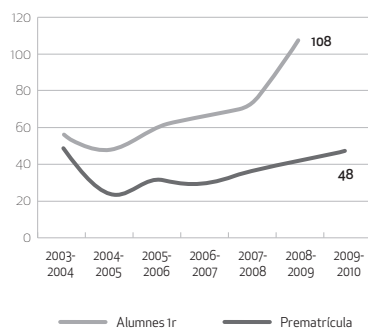
Alumnat graduat

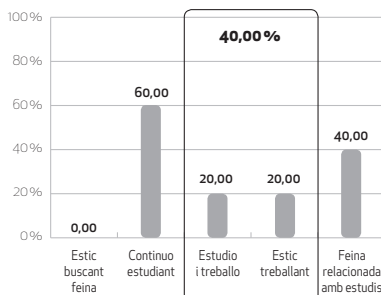
Alumnat total

Demanda social d'FPI

Inserció laboral municipi BCN (2009)

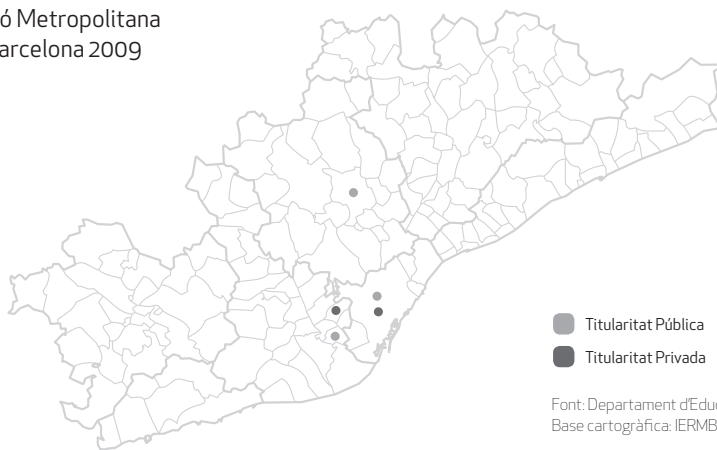

GRÀFIC 11

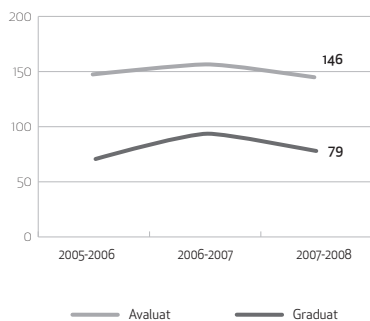
Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

Estudi del comportament espacial de l'oferta

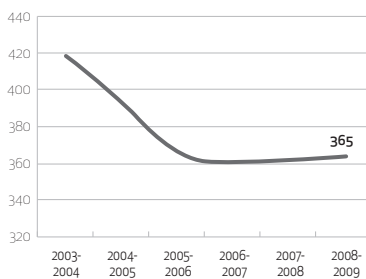
CFGM Preimpressió en arts gràfiques. 2 cursos acadèmics

Regió Metropolitana
de Barcelona 2009

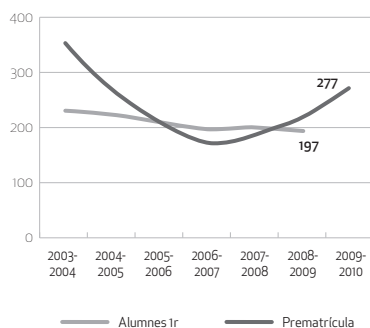
Alumnat graduat

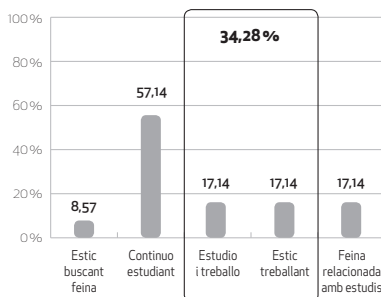
Alumnat total

Demanda social d'FPI

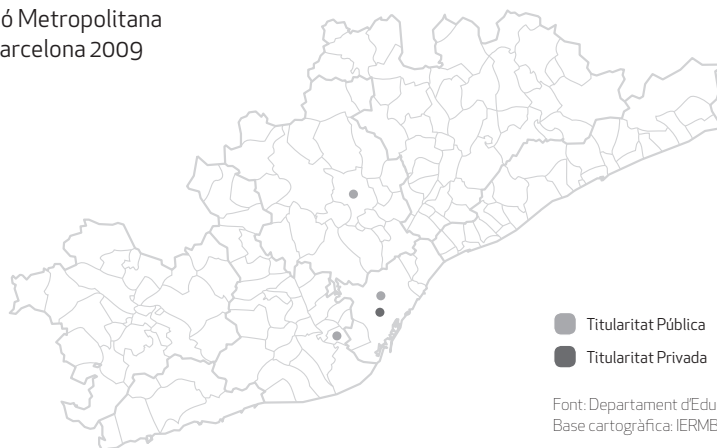
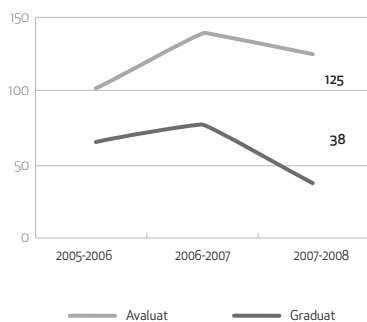
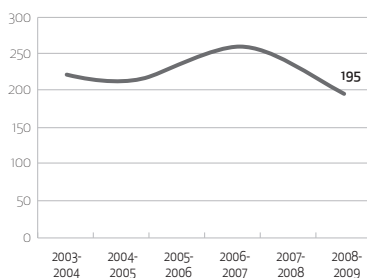
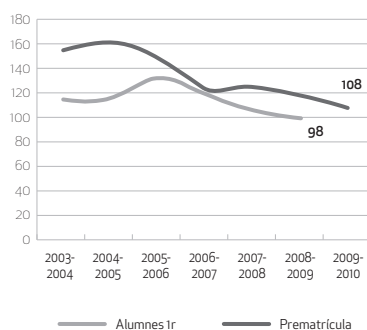
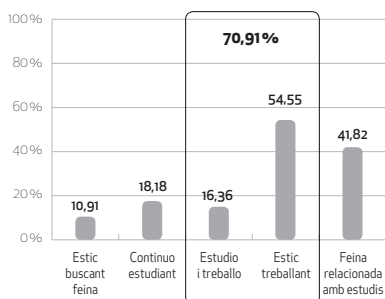
Inserció laboral municipi BCN (2009)

GRÀFIC 12

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

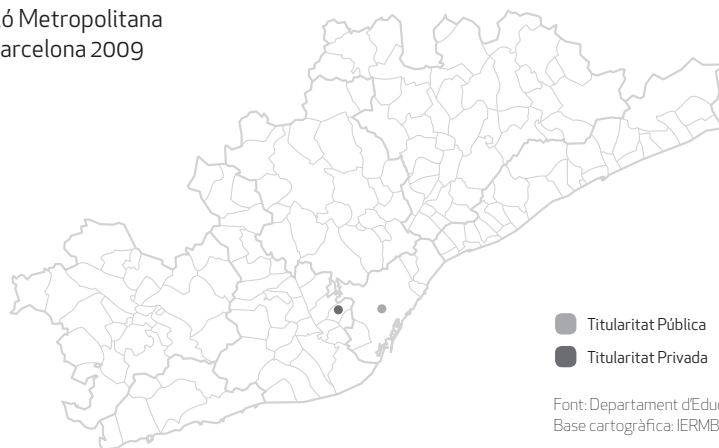
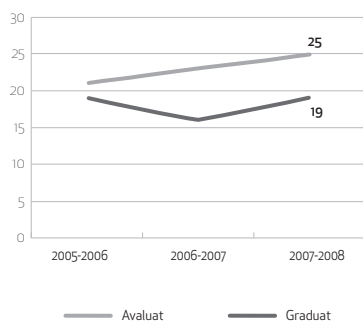
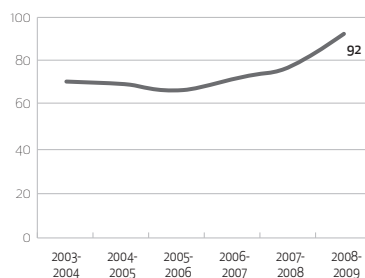
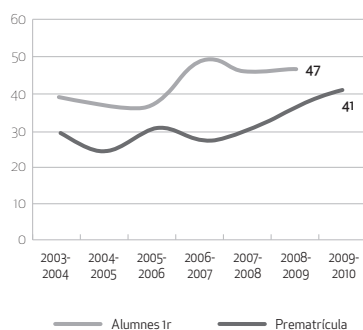
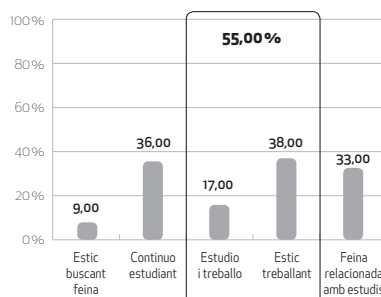
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGS Disseny i producció editorial. 2 cursos acadèmicsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat graduat****Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 13

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

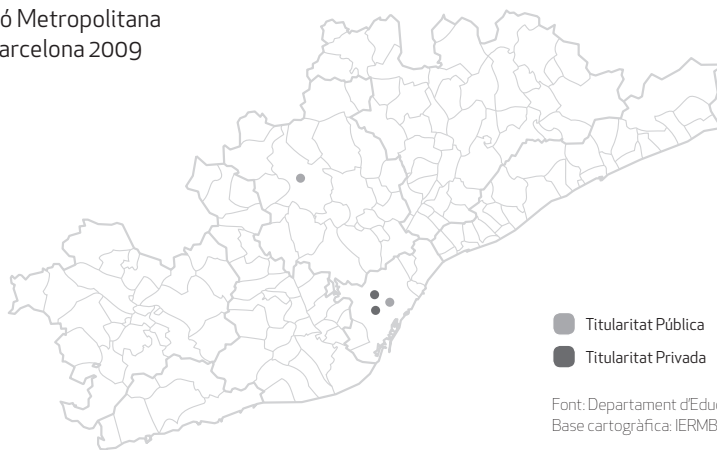
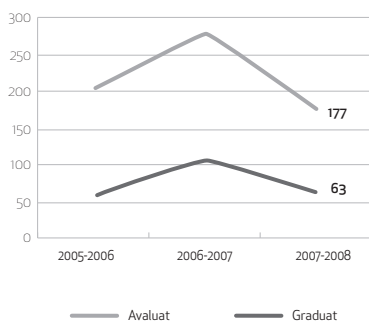
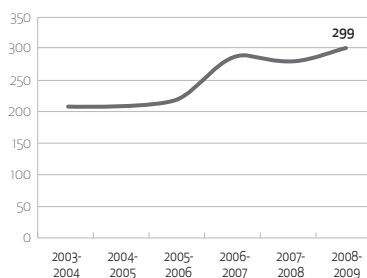
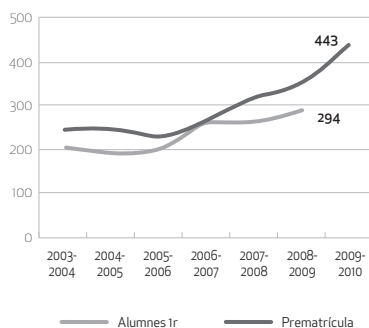
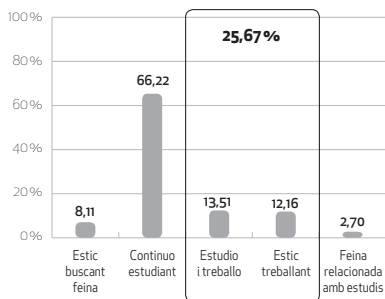
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGS Producció en indústries d'arts gràfiques. 2 cursos acadèmicsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat graduat****Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 14

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

Estudi del comportament espacial de l'oferta

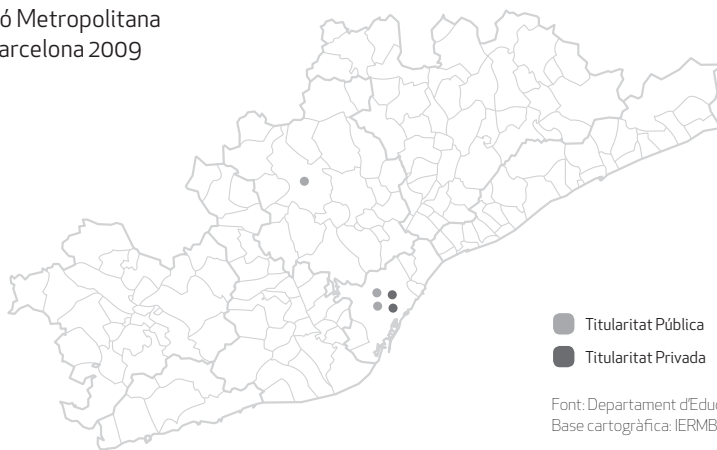
CFGM Laboratori d'imatge. 1 curs acadèmicRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat graduat****Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 15

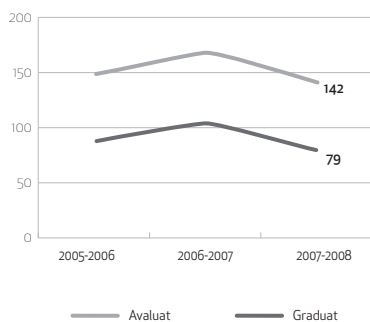
Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

Estudi del comportament espacial de l'oferta

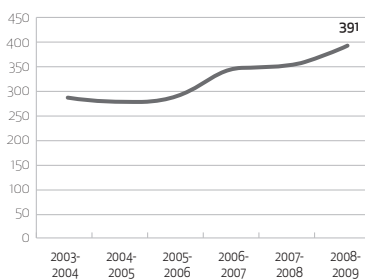
CFGS Imatge. 2 cursos acadèmics

Regió Metropolitana
de Barcelona 2009

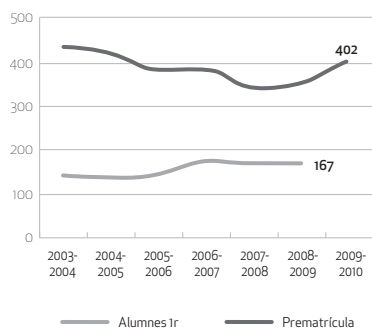
Alumnat graduat

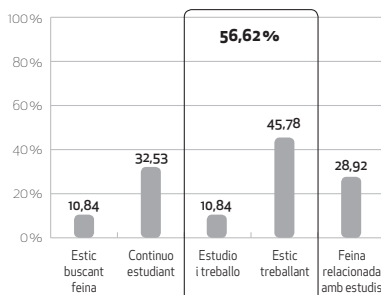
Alumnat total

Demanda social d'FPI

Inserció laboral municipi BCN (2009)

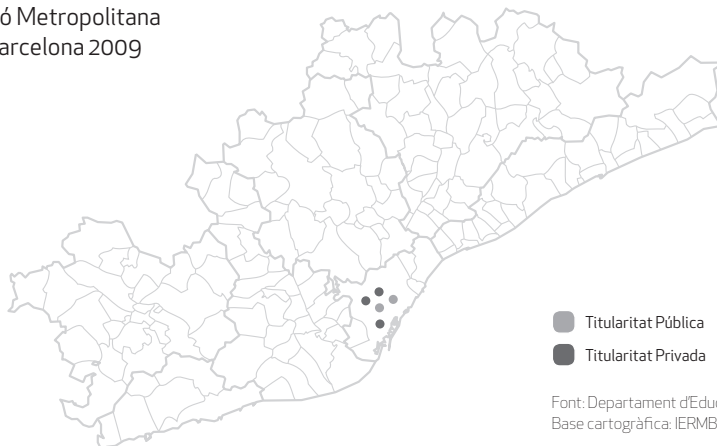

GRÀFIC 16

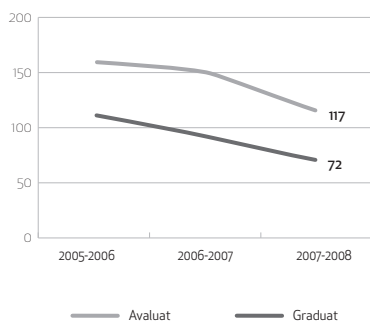
Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

Estudi del comportament espacial de l'oferta

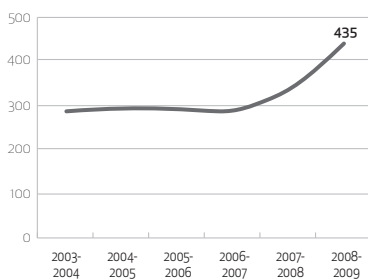
CFGS Producció d'audiovisuals, ràdio i espectacles. 2 cursos acadèmics

Regió Metropolitana
de Barcelona 2009

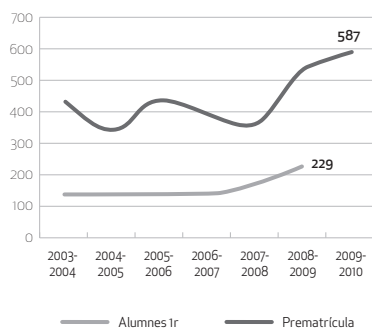
Alumnat graduat

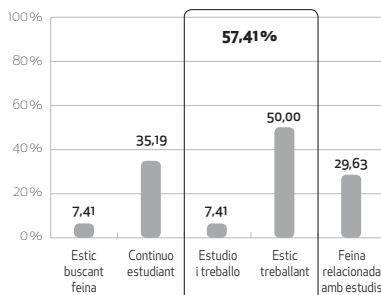
Alumnat total

Demanda social d'FPI

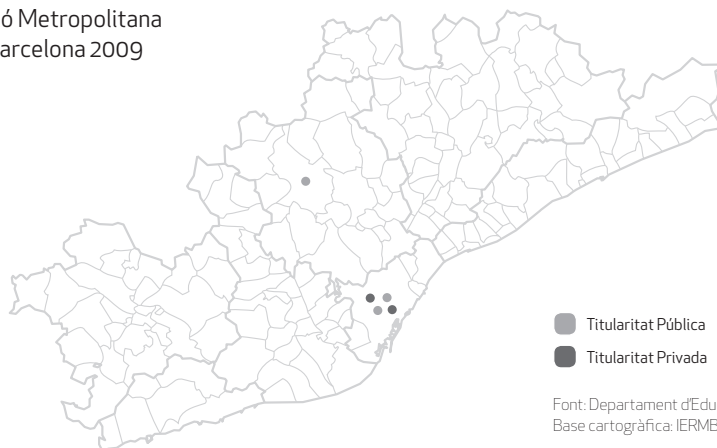
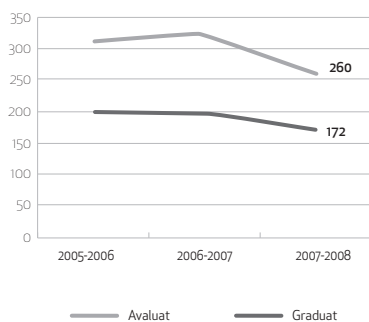
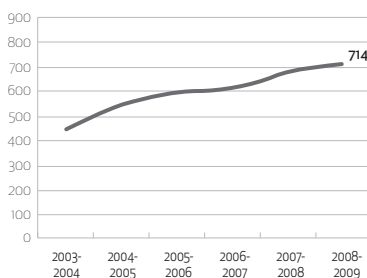
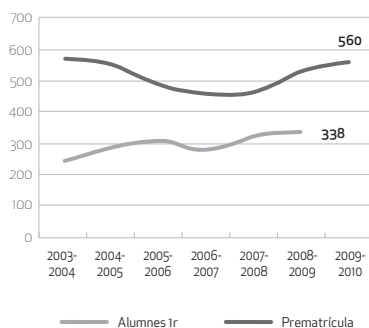
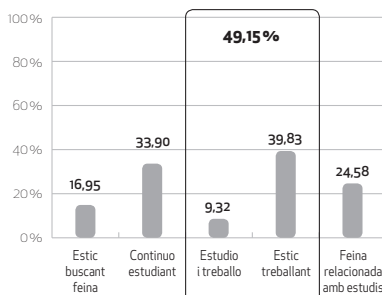
Inserció laboral municipi BCN (2009)

GRÀFIC 17

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

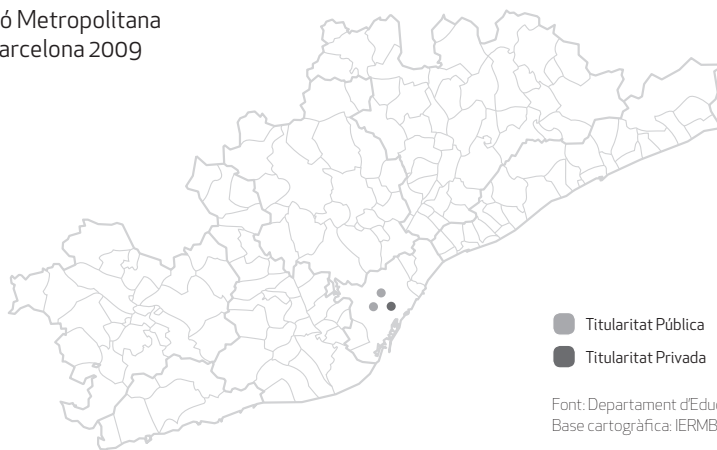
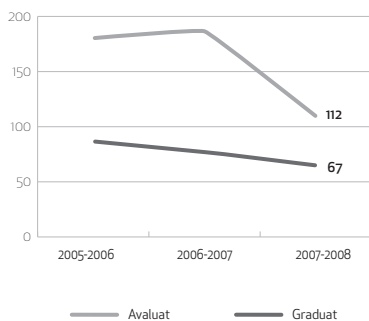
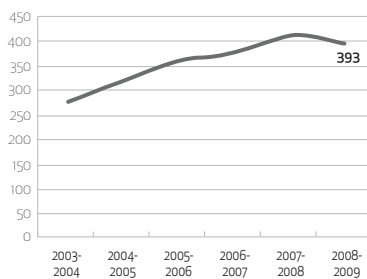
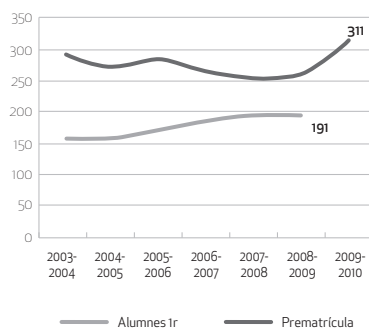
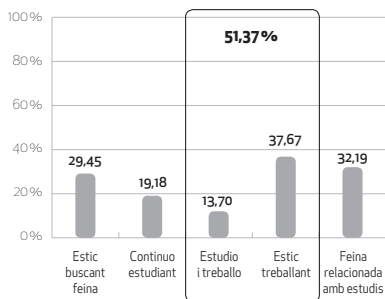
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGS Realització d'audiovisuals i espectacles. 2 cursos acadèmicsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat graduat****Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 18

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

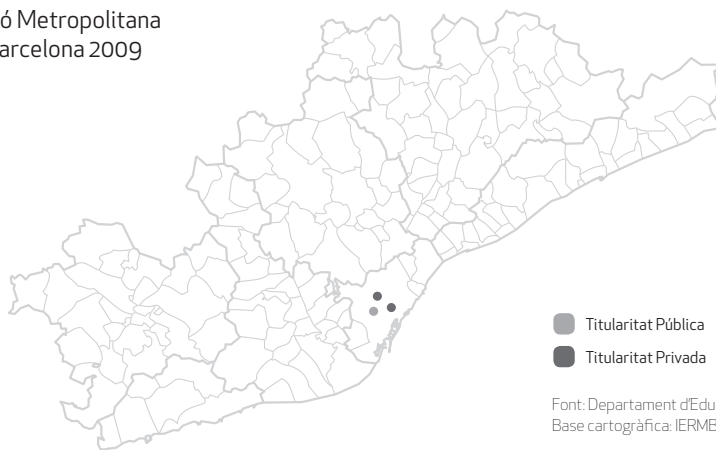
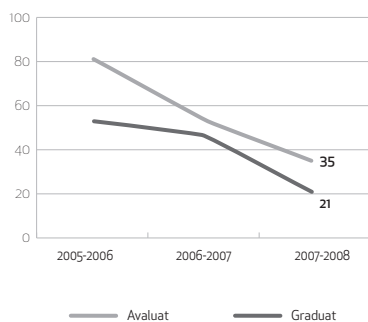
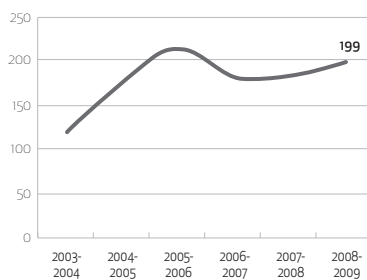
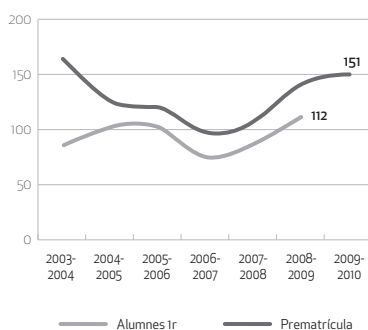
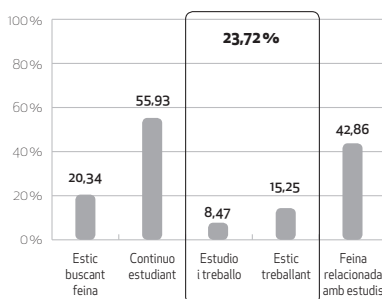
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGS So. 2 cursos acadèmicsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat graduat****Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 19

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

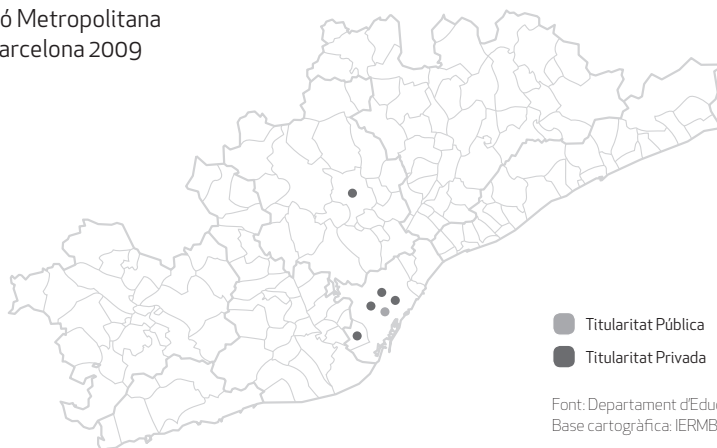
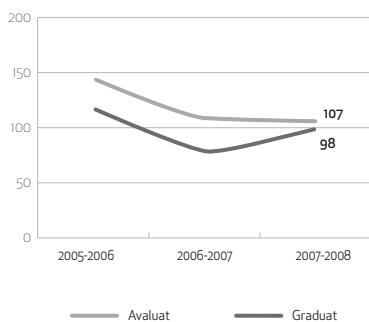
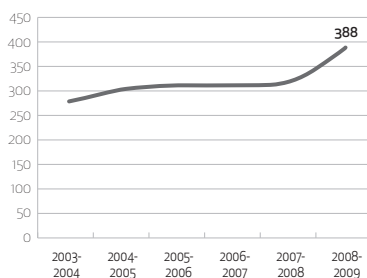
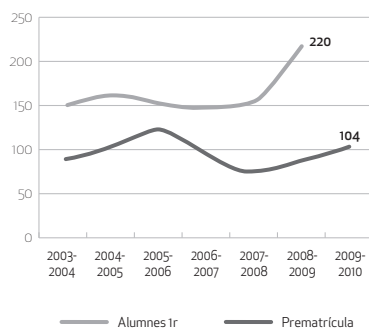
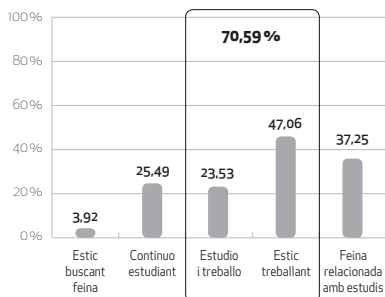
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGM Caracterització. 2 cursos acadèmicsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat graduat****Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 20

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

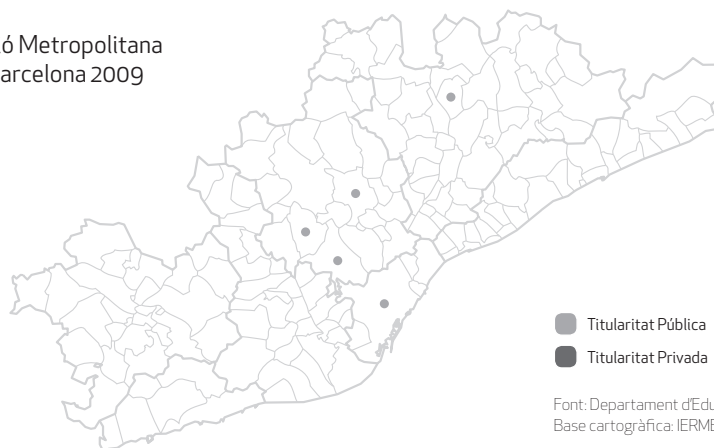
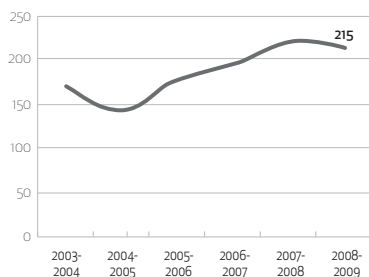
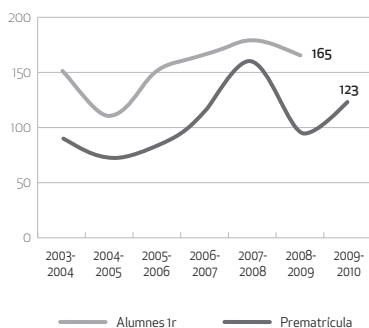
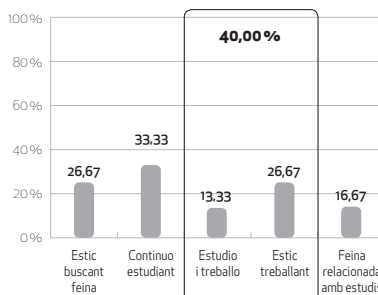
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGS Assessoria d'imatge personal. 2 cursos acadèmicsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat graduat****Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 21

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

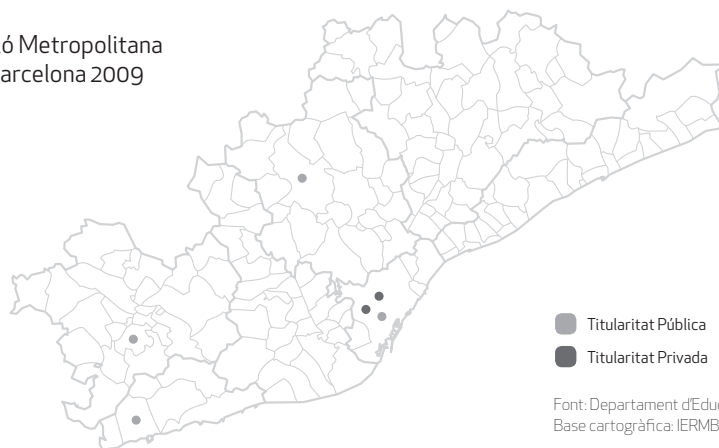
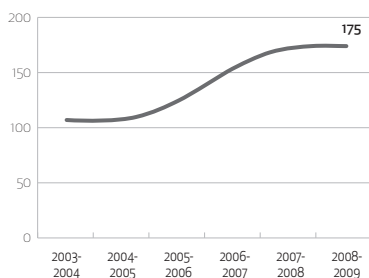
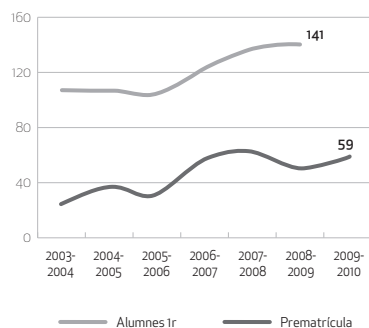
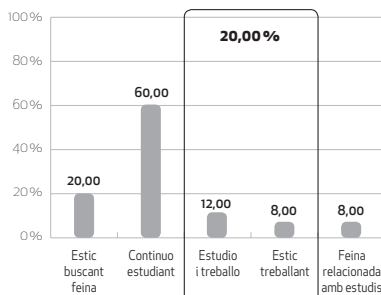
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGM Art final de disseny gràfic. 1 curs acadèmic
Ensenyaments artísticsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 22

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

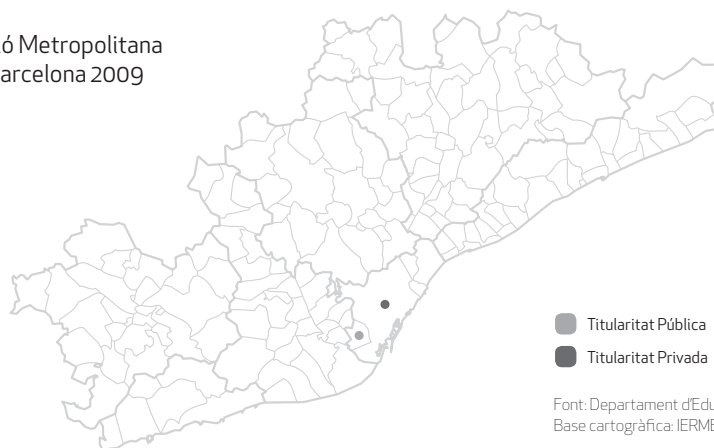
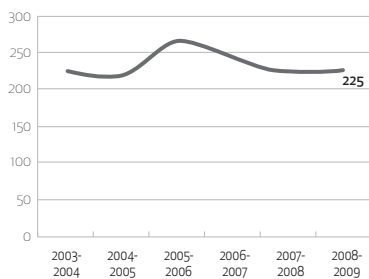
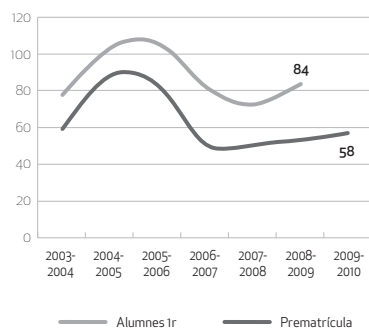
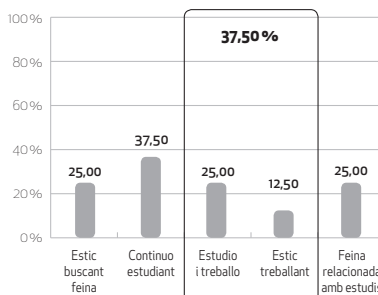
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGM Autoedició. 1 curs acadèmic
Ensenyaments artísticsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 23

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

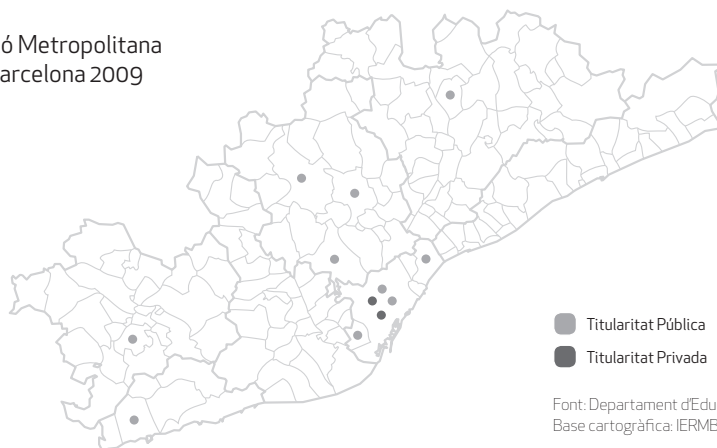
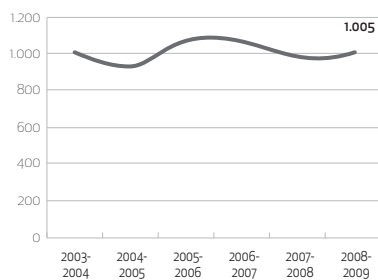
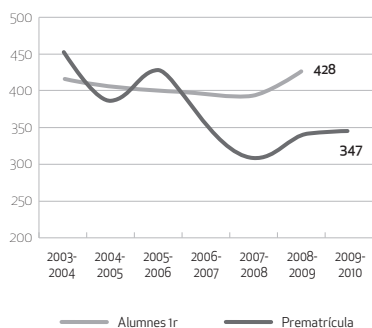
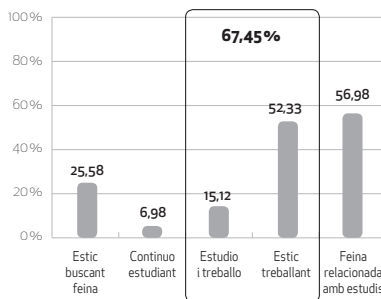
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGS Fotografia artística. 2 cursos acadèmics
Ensenyaments artísticsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 24

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

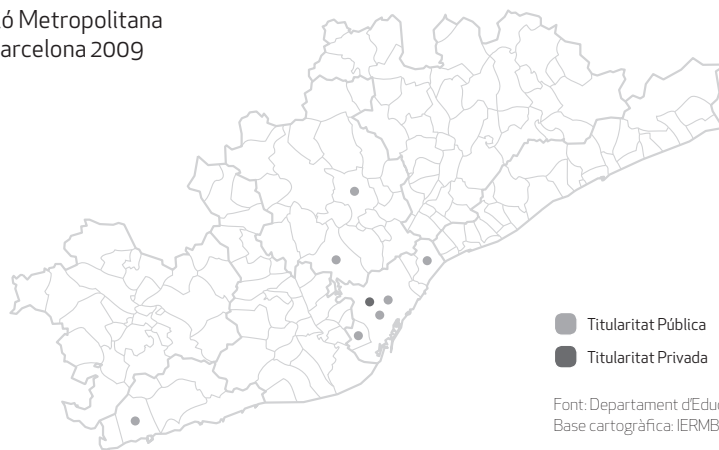
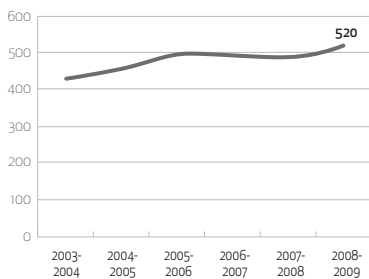
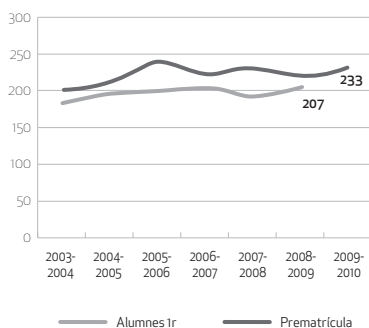
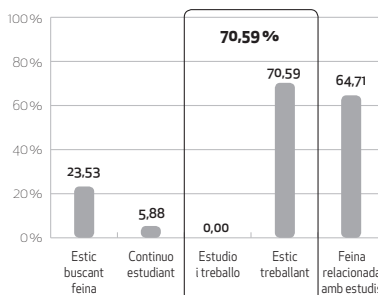
Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGS Gràfica publicitària. 2 cursos acadèmics
Ensenyaments artísticsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

GRÀFIC 25

Formació Professional inicial associada al sector dels mèdia

Estudi del comportament espacial de l'oferta

CFGS Il·lustració. 2 cursos acadèmicsRegió Metropolitana
de Barcelona 2009**Alumnat total****Demanda social d'FPI****Inserció laboral municipi BCN (2009)**

ANNEX 2

Participants en l'estudi

TAULA 8

Anàlisi de l'oferta formativa des de l'Administració Pública

Tipus de col·laboració	Nom	Entitat / Centre	Càrrec
Entrevista en profunditat	Joan Lluís Espinós	Departament d'Educació	Subdirector general de Planificació i Organització de la Formació Professional
	Xavier Farriols	Departament d'Educació	Secretari del Consell de l'FP de Catalunya
	Carme Massa	Consorti d'Educació de Barcelona	Directora de centres
	Francisco Ramos	Serveis Ocupació de Catalunya	Assessor de direcció
	Robert Ramos	FP.CAT	Director Tècnic del Programa FP.cat del Servei d'Ocupació de Catalunya
	Josep Maria Díaz	CONFORCAT	Cap d'Àrea d'Avaluació i Justificació de Recursos.

TAULA 9

Anàlisi de l'oferta formativa

Tipus de col·laboració	Nom	Entitat / Centre
Grup focal Mèdia	Sr. José Martínez Abadía	Institut La Mercè, Barcelona
	Sra. Irma Núñez	Institut Santa Eulàlia, Terrassa
	Sr. Jordi García	CIFO L'Hospitalet de Llobregat
	Sra. Anna Giralte	CIFO L'Hospitalet de Llobregat

TAULA 10

Anàlisi econòmica

Tipus de col·laboració	Nom	Entitat /Empresa
SECTOR MÈDIA		
Grup Focal	Àngels Villar	Parallel 40
	Joan González	Parallel 40
	Xavier Martí	Cromosoma/Fundació Digitalent
	Noël Moraleda	Koala
	Pol Turrents	Koala
	Miquel Rutllant Vallvé	Lavinia
	Albert Fernández	Lavinia
	David Andreu	Tercer polo
	Albert Criado	Departament d'Educació-Multimèdia
	Genís Boquet	Departament d'Educació-Multimèdia
	Josep Maria Aragonés	Apuntolapospo
Entrevista en profunditat	Marta Ysern	Fundació Barcelona Mèdia
	Xavier Martí	Cromosoma
	Carles José	APIC (associació de productors independents de Catalunya)
	Alejandra Medina	PAC (Productors Audiovisuals de Catalunya)
	Pedro Murga	BA (barcelona audiovisual)
	Jaume Teodoro	Lavinia

Els sectors econòmics emergents i la formació professional a la regió metropolitana de Barcelona: Logística, Mèdia, Medi ambient i Biotecnologia analitza el grau d'adequació de l'oferta de formació professional a les necessitats de qualificació dels sectors productius amb futur de Barcelona i la seva regió metropolitana.

L'estudi també situa les principals problemàtiques que dificulten una planificació de l'oferta de formació professional capaç de contribuir activament al desenvolupament dels sectors econòmics analitzats i proposa unes línies d'actuació en matèria de polítiques públiques que contribueixen a resoldre aquestes problemàtiques i a assentar les bases per a la creació de mecanismes efectius de detecció de necessitats de qualificació del capital humà en els sectors econòmics de la regió metropolitana de Barcelona.

Es tracta d'un estudi impulsat per l'Observatori de l'FP de la Fundació BCN Formació Professional amb el suport del Pla estratègic metropolità de Barcelona, la Diputació de Barcelona i la Cambra de Comerç de Barcelona.

**Fundació BCN
Formació Professional**

Llacuna 162-164 3ª planta
08018 Barcelona
Telèfon 93 342 94 11
Fax: 93 342 94 29
www.fundaciobcnfp.cat

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

